

Uniwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji

Adam Klimowski
Nr albumu: 265801

Informatyzacja administracji publicznej
na przykładzie wprowadzenia formy
elektronicznej do Kodeksu postępowania
administracyjnego

Praca magisterska
na kierunku prawo

Praca wykonana pod kierunkiem
prof. UW dr. hab. Aleksandry Wiktorowskiej
Instytut Nauk Prawno-Administracyjnych WPiA UW

Warszawa, czerwiec 2012

Oświadczenie kierującego pracą

Oświadczam, że niniejsza praca została przygotowana pod moim kierunkiem i stwierdzam, że spełnia ona warunki do przedstawienia jej w postępowaniu o nadanie tytułu zawodowego.

Data

Podpis kierującego pracą

Oświadczenie autora pracy

Świadom odpowiedzialności prawnej oświadczam, że niniejsza praca dyplomowa została napisana przez mnie samodzielnie i nie zawiera treści uzyskanych w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami.

Oświadczam również, że przedstawiona praca nie była wcześniej przedmiotem procedur związanych z uzyskaniem tytułu zawodowego w wyższej uczelni.

Oświadczam ponadto, że niniejsza wersja pracy jest identyczna z załączoną wersją elektroniczną.

Data

Podpis autora pracy

Streszczenie

Niniejsza praca ma na celu przedstawienie formy elektronicznej w Kodeksie postępowania administracyjnego. Pojęcia i rozwiązania, umożliwiające kontakt z organami administracji publicznej drogą elektroniczną, omówiono nie tylko w aspekcie teoretycznym, ale i praktycznym, mając na uwadze silne powiązanie danego mechanizmu i jego podstawy prawnej. Dla celów porównawczych zaprezentowano także pokrótce podstawowe rozwiązania e-administracji w wybranych krajach UE. Opracowywana tematyka została umieszczona w szerszym kontekście - informatyzacji administracji publicznej w Polsce.

Słowa kluczowe

informatyzacja, administracja, postępowanie, forma, elektroniczna, epuap, e-government, komunikacja, uwierzytelnianie, dokument

Dziedzina pracy (kody wg programu Socrates-Erasmus)

10900 Inne nauki prawne

Tytuł pracy w języku angielskim

Informatization in public administration. The case of electronic form in the Code Of Administrative Procedure

Wprowadzenie	6
1. Historia informatyzacji administracji publicznej w Polsce.....	9
1.1 Początki programu informatyzacji administracji publicznej (lata 2003-2004)...	9
1.2 Wprowadzenie formy elektronicznej do KPA; początki realizacji programu ePUAP (lata 2005-2010)	12
1.3 Dalsze zmiany w KPA (lata 2010-2011)	18
2. Dokument elektroniczny	21
2.1 Pojęcie dokumentu elektronicznego.....	21
2.1.1 Pojęcie dokumentu elektronicznego w prawie UE	21
2.1.2 Pojęcie dokumentu elektronicznego w prawie polskim.....	22
2.2 Dokument elektroniczny a zasada pisemności.....	28
3. Uwierzytelnienie dokumentu elektronicznego.....	30
3.1 Pojęcie uwierzytelnienia dokumentu elektronicznego.....	30
3.2 Metody uwierzytelnienia.....	30
3.2.1 Podpis elektroniczny	30
3.2.2 Profil zaufany	33
4. Środki komunikacji elektronicznej.....	36
4.1 Pojęcie środków komunikacji elektronicznej.....	36
4.2 Komunikacja organu ze stroną postępowania.....	37
4.3 Komunikacja strony z organem.....	40
4.3.1 Elektroniczna skrzynka podawcza	40
5. Metryka sprawy w formie elektronicznej.....	43

6. Forma elektroniczna	48
7. Informatyzacja administracji publicznej w innych krajach UE (na wybranych przykladach)	52
7.1 Dania.....	52
7.2 Finlandia	53
7.3 Niemcy	53
7.4 Wielka Brytania.....	54
Wnioski koncowe	56
Bibliografia.....	58
Literatura	58
Akty prawne	59
Polska	59
Unia Europejska	61
Finlandia	62
Niemcy	62
Wielka Brytania.....	62
Strony internetowe.....	63

Wprowadzenie

W połowie lat 90. XX wieku Internet powoli przestawał być nowinką technologiczną; zaczęto o nim myśleć jako o przestrzeni, w której jest miejsce nie tylko dla osób prywatnych i przedsiębiorstw, ale i podmiotów publicznych. Przełom nastąpił w 1994 r.: pojawiły się pierwsze rządowe strony internetowe (w maju 1994 r. polski Urząd Rady Ministrów¹, w październiku 1994 r. Biały Dom²) oraz pierwsze rządowe strategie, uwzględniające wykorzystanie nowych technologii zarówno dla potrzeb urzędów, jak i obywateli (przykładem może być grecki program KLEISTHENIS³). Potrzeba jednak było jeszcze kilku lat, nim zaczęto na poważnie myśleć o informatyzacji administracji publicznej: konieczne były zmiany nie tylko w technologii (umożliwiający m.in. jednoznaczny identyfikację użytkownika przez wykorzystywany przez urząd system informatyczny), ale i w prawie (określające definicje podstawowych pojęć, standardy urządzeń i oprogramowania, podmioty odpowiedzialne za proces informatyzacji itp.).

Niniejsza praca poświęcona jest **formie elektronicznej** w Kodeksie postępowania administracyjnego jako szczególnemu przypadkowi informatyzacji administracji publicznej i postępowania administracyjnego. Pod pojęciem formy elektronicznej rozumiem ogół definicji, rozwiązań i instytucji, obecnych w KPA, które umożliwiają stronom postępowania i organom administracji kontakt drogą elektroniczną. Z tej przyczyny pojęcie to jest szersze od *formy dokumentu elektronicznego (...)* *doręczanego środkami komunikacji elektronicznej*, obecnej w art. 14§1 KPA.

1 *The Clinton White House Web Site* [<http://usgovinfo.about.com/library/weekly/aa012201a.htm> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

2 Piotr Waglowski, *16 lat polskiego internetu to wciąż niewiele* [<http://prawo.vagla.pl/node/7418> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

3 Konstantinos Markellos, Penelope Markellou, Angeliki Panayiotaki, Eirini Stergianelis, *Current state of Greek e-government initiatives*

[<http://www.jbsge.vu.edu.au/issues/vol02no3/markellos.pdf> - wersja z 18 czerwca 2012 r.]. s. 6.

Posługując się tym pojęciem, stawiam jednocześnie tezę o odrębności formy elektronicznej i formy pisemnej w KPA.

Opracowując wskazane zagadnienie, zwracałem uwagę nie tylko na aspekt teoretyczny, ale i praktyczny, a więc na już istniejące rozwiązania i systemy informatyczne; czyniąc to, miałem na uwadze silne powiązanie danego mechanizmu i przepisu prawnego, umożliwiającego jego istnienie.

W rozdziale pierwszym została opisana historia informatyzacji administracji publicznej w Polsce: przedstawiono genezę najważniejszych aktów prawnych, pokrótce opisano wprowadzone przez nie zmiany oraz wskazano założenia, jakimi kierowały się osoby i urzędy odpowiedzialne za proces informatyzacji.

Rozdział drugi jest poświęcony pojęciu dokumentu elektronicznego: zaprezentowane zostały zmiany, jakim ono ulegało oraz wskazano jego znaczenie dla postępowania administracyjnego.

Treścią rozdziału trzeciego jest zagadnienie uwierzytelniania dokumentu elektronicznego: przedstawione zostały dwie główne metody, akceptowane przez polskie ustawodawstwo.

W rozdziale czwartym omówiono środki komunikacji elektronicznej, koncentrując się na elektronicznej skrzynce podawczej.

Rozdział piąty opisuje jedną z nowszych instytucji kodeksu - metrykę sprawy w formie elektronicznej.

Rozdział szósty rozwija przedstawione we wstępie pojęcie formy elektronicznej jej związku z zasadami postępowania administracyjnego.

W rozdziale siódmym pokrótce przedstawiono dla celów porównawczych rozwiązania e-administracji w czterech krajach Unii Europejskiej.

1. Historia informatyzacji administracji publicznej w Polsce

1.1 Początki programu informatyzacji administracji publicznej (lata 2003-2004)

Historia informatyzacji administracji publicznej w Polsce liczy już sobie kilkanaście lat, jednak dokładne wskazanie, od kiedy dokładnie możemy mówić o rozpoczęciu tego procesu, nie jest łatwe. Na potrzeby tej pracy uznałem za taki początek 1 kwietnia 2003 r.; tego dnia, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów, zostało utworzone Ministerstwo Nauki i Informatyzacji⁴.

Nowe ministerstwo powstało w drodze przekształcenia Komitetu Badań Naukowych - istniejącego od dwunastu lat naczelnego organu administracji rządowej do spraw polityki naukowej i naukowo-technicznej państwa⁵. Na podstawie ustawy o zmianie ustawy o Komitecie Badań Naukowych należności, zobowiązania i pracownicy KBN przeszli pod zwierzchnictwo ministra właściwego do spraw nauki⁶.

1 lipca 2003 r. weszło w życie zarządzenie ministra nauki⁷, wprowadzające regulamin Ministerstwa Nauki i Informatyzacji⁸. W §17 zarządzenia ministra nauki powołano

4 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Nauki i Informatyzacji i zniesienia urzędu Komitetu Badań Naukowych ([Dz.U. 2003 nr 51 poz. 443](#)).

5 Art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych ([Dz.U. 2001 nr 33 poz. 389 tj.](#)).

6 Ustawa z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy o Komitecie Badań Naukowych ([Dz.U. 2003 nr 39 poz. 335](#)).

7 Prof. Michał Kleiber otrzymał tekę ministra nauki i informatyzacji 2 maja 2004 r., w dniu powołania pierwszego rządu Marka Belki.

8 Zarządzenie nr 11/2003 Ministra Nauki z dnia 30 czerwca 2003 r. w sprawie Regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Nauki i Informatyzacji ([Dziennik Urzędowy Ministra Nauki](#)

do życia Departament Systemów Informatycznych Administracji Publicznej, któremu powierzono m.in. następujące zadania:

- *projektowanie strategicznych zadań państwa w zakresie informatyzacji administracji publicznej oraz kierunków rozwoju systemów teleinformatycznych o publicznym zastosowaniu*⁹;
- *opracowywanie zasad tworzenia, eksploatacji i nadzoru nad systemami teleinformatycznymi wykorzystywanymi przez organy władzy publicznej oraz standardów technologicznych, jakim powinny odpowiadać te systemy*¹⁰;
- *koordynowanie działań zmierzających do utworzenia systemu e-government dla polskiej administracji publicznej; opracowywanie zasad rozwoju infrastruktury teleinformatycznej tego systemu oraz zasad bezpieczeństwa przetwarzania w nim informacji*¹¹.

Wspomniany powyżej system e-government był jedną z pierwszych koncepcji związanych z informatyzacją administracji publicznej w Polsce. Miał za zadanie realizację postulatów zawartych w raporcie przygotowanym przez Ministerstwo Łączności i Komitet Badań Naukowych: usprawnienie relacji obywatel-urząd oraz działania administracji za pomocą narzędzi teleinformatycznych¹².

Najważniejszym dokumentem przygotowanym przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji była *Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej - ePolska na lata 2004-2006*. Jego autorzy wybrali trzy obszary, w ramach których miały być

[i Komitetu Badań Naukowych 2003 nr 9 poz. 31](#)).

9 §30 pkt 1 Regulaminu Organizacyjny Ministerstwa Nauki i Informatyzacji (załącznik do zarządzenia nr 11/2003 Ministra Nauki z dnia 30 czerwca 2003 r.).

10 Tamże, §30 pkt 3.

11 Tamże, §30 pkt 10.

12 *Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce*

[\http://kbn.icm.edu.pl/cele/index1.html#_Toc497631781 - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

realizowane przedsięwzięcia mające na celu informatyzację kraju. Za absolutnie priorytetowy (tzn. o największym znaczeniu w ciągu lat 2003-2006) uznano m.in. projekt "Wrota Polski" (*zintegrowana platforma usług administracji publicznej dla społeczeństwa informacyjnego*)¹³. Do 2005 roku planowano wprowadzić elektroniczne świadczenie podstawowych usług publicznych na średnim poziomie europejskim, zwiększyć potencjalną efektywność administracji publicznej o 40%¹⁴ i zyskać oszczędności rzędu 10 mld złotych rocznie¹⁵.

Poczynione zostały niezbędne przygotowania: w 2004 r. Ministerstwo Nauki i Informatyzacji zorganizowało konkurs na usługi doradcze w ramach projektu Wrota Polski; zwyciężyły Infovide SA i McKinsey&Company¹⁶. Konsorcjum przedstawiło wówczas po raz pierwszy projekt ePUAP - elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej.

Rozróżnienie pomiędzy programem Wrota Polski a platformą ePUAP wedle prezentacji *Nowy model świadczenia e-usług publicznych* przedstawia się następująco: Wrota Polski są *zbiorem sformalizowanych inicjatyw, wymagań i koncepcji*, natomiast ePUAP to *konkretna implementacja platformy elektronicznej, dla której rozwiązania architektoniczne i funkcjonalne bazują na wytycznych i wymaganiach zawartych w Programie Wrota Polski*¹⁷.

13 *Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej - ePolska na lata 2004-2006* [<http://www2.mswia.gov.pl/download.php?s=1&id=1586> - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 4.

14 Tamże, s. 20.

15 *Rusza Ministerstwo Nauki i Informatyzacji* [<http://expatpol.com/index.php?stsid=9216&kid=62> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

16 *MNiI wybrało doradców*

[<http://www.computerworld.pl/news/72978/MNiI.wybralo.doradcow.html> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

17 Bolesław Szafrąński, Romuald Weydmann, *Nowy model świadczenia e-usług publicznych*

Plany zapowiedziane przez *Strategię informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej - ePolska na lata 2004-2006* pozostały jednak na papierze; pochodzący z października 2006 r. raport Najwyższej Izby Kontroli dotyczący rządowej strategii informatyzacji wykazał rozliczne zaniedbania przy jej realizacji. Za najpoważniejsze uznano brak budowy Wrót Polski¹⁸.

1.2 Wprowadzenie formy elektronicznej do KPA; początki realizacji programu ePUAP (lata 2005-2010)

17 lutego 2005 r. Sejm uchwalił ustawę o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne¹⁹ (dalej w tekście określana jako **ustawa o informatyzacji**), wieńcząc w ten sposób rozpoczęte dwa lata wcześniej prace.

Ustawa o informatyzacji była wyrazem dążeń państwa polskiego do dotrzymania kroku tym państwom Unii Europejskiej, które, realizując propozycje zawarte w planie *eEurope 2005: An information society for all*, zobowiązały się do zapewnienia do końca 2004 roku możliwości załatwiania spraw z zakresu administracji publicznej za pomocą systemów teleinformatycznych²⁰. W uzasadnieniu projektu ustawy o informatyzacji znalazło się wyliczenie środków,

[http://epuap.mwi.pl/prezentacje/gdansk/05_wyklad1_wizja_historia_weydmann.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 12.

18 Informacja o wynikach kontroli świadczenia usług publicznych przez niektóre organy administracji rządowej przy zastosowaniu mediów elektronicznych (P/05/050; KGP/41012/05)[http://www.nik.gov.pl/kontrol/wyniki-kontroli-nik/pobierz.px_2006118.pdf,typ,k.pdf – wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 4.

19 Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne ([Dz.U. 2005 nr 64 poz. 565](#)).

20 *eEurope 2005: An information society for all*

[http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2002/news_library/documents/eeurope2005/eeurope2005_en.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 11.

za pomocą których założony cel miał zostać osiągnięty: najważniejszymi były osiągnięcie minimalnego stanu zgodności technicznej komponentów sprzętowych i programowych systemów teleinformatycznych - takiego, który umożliwi współpracę systemów teleinformatycznych używanych przez różne podmioty publiczne do realizacji właściwych im zadań publicznych²¹ oraz zapewnienie korzystnego środowiska prawnego w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego, w szczególności przez stworzenie ram normatywnych dla funkcjonowania elektronicznej administracji²².

Wśród aktów prawnych, których treść została pod wpływem ustawy o informatyzacji zmodyfikowana, znalazła się także ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²³ (dalej w tekście określana jako **KPA**). Art. 36 ustawy o informatyzacji wprowadził następujące zmiany:

- dodano art. 39¹ KPA, wprowadzający możliwość doręczenia za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
- do art. 46 KPA dodano §3, określający skuteczność doręczenia pisma w przypadku dokonania go za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
- art. 57§5 KPA uzupełniono o warunek zachowania terminu na wysłanie pisma w formie dokumentu elektronicznego;
- do art. 61 KPA dodano §3a, ustalający datę wszczęcia postępowania na żądanie strony wniesionego drogą elektroniczną;
- zmodyfikowano treść art. 63§1 KPA, uzupełniając katalog dróg wnoszenia podania;

21 Projekt ustawy z dnia ... o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne

[[http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/\\$file/1934-ustawa.rtf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/$file/1934-ustawa.rtf) – wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 22.

22 Tamże, s. 23.

23 [Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168](#). Tekst jednolity: [Dz.U. 2000 nr 98 poz. 1071](#).

- do art. 63 KPA dodano §3a, wyliczający warunki, jakie winny spełniać podania w formie dokumentu elektronicznego.

Twórcy ustawy o informatyzacji postawili przed sobą ambitne zadanie: *uporządkowanie kosmicznego bałaganu panującego w informatyzacji kraju. Bałaganu, który kosztuje nas kilkadziesiąt milionów złotych rocznie. Dublujące się, rozległe, ogólnopolskie systemy, całkowicie niezgodne ze sobą bazy danych, decyzje o wydatkowaniu milionów dolarów podejmowane na bardzo niskim szczeblu i bez jakiegokolwiek koordynacji. Z tym ta ustawa kończy.*²⁴ Niestety przepisy ustawy nie spełniły oczekiwań zainteresowanych osób: w szczególności krytykowano konieczność posługiwania się podpisem elektronicznym (szerzej nt. tego rozwiązania w rozdziale 3). Dr Dariusz Adamski i prof. Mirosław Kutylowski w swoim artykule podsumowali sytuację dobitnie: (...) *dokonany przez prawodawcę zabieg utrudnia powstanie elektronicznej administracji, idąc pod prąd strumienia prostszych i tańszych rozwiązań*²⁵.

Dnia 31 października 2005 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów²⁶, włączające dział administracji rządowej informatyzacja (dotychczas pozostający w ramach Ministerstwa Nauki i Informatyzacji) w obręb Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

24 Sławomir Kosieliński, *Odległa ustawa o informatyzacji*

[<http://www.computerworld.pl/artykuly/380566/Odlegla.ustawa.o.informatyzacji.html> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

25 Dariusz Adamski, Mirosław Kutylowski, *Krytyczny komentarz do ustawy o informatyzacji, Elektroniczna administracja* 1/2006, s. 54-55.

26 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 października 2005 r. w sprawie przekształcenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ([Dz.U. 2005 nr 220 poz. 1883](#)).

Dnia 1 sierpnia 2006 r. Rada Ministrów, wypełniając wynikający z art. 6 ust. 1 ustawy o informatyzacji obowiązek, podała do publicznej wiadomości **Plan Informatyzacji Państwa na rok 2006**²⁷. We wstępie Planu znalazło się jego ambitne założenie: *stworzenie warunków do budowy spójnego w skali krajowej oraz europejskiej systemu usług on-line, opartych na współpracy systemów teleinformatycznych, ukierunkowanych na potrzeby mieszkańców i przedsiębiorców dzięki spersonalizowanemu dostępowi usług, w których obywatel oraz przedsiębiorca znajdują się w centrum działania administracji centralnej i samorządowej wszystkich szczebli*.²⁸ Celem realizacji tego przedsięwzięcia wydzielono w dokumencie działania priorytetowe oraz służące ich urzeczywistnieniu cele: informatyzacja administracji publicznej znalazła się w ramach priorytetu 2 (*Tworzenie państwa nowoczesnego i przyjaznego dla obywateli*²⁹) i działania 1 (*Wprowadzenie i upowszechnienie świadczenia usług administracji publicznej drogą elektroniczną w celu ułatwienia mieszkańcom i firmom prowadzenia spraw urzędowych bez konieczności osobistego stawienia się w urzędzie*³⁰).

Na uwagę zasługuje przede wszystkim wspomniany w planie zamysł stworzenia *mechanizmów pozwalających na dostęp obywateli do własnych danych oraz spraw prowadzonych w urzędach administracji publicznej (m.in. w ramach projektu ePUAP)*³¹.

27 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na rok 2006 ([Dz.U. 2006 nr 147 poz. 1064](#)).

28 Plan Informatyzacji Państwa na rok 2006 (załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na rok 2006), s. 1-2.

29 Tamże, s. 2.

30 Tamże, s. 5.

31 Tamże, s. 5.

Projekt ePUAP został opisany szerzej w *Zestawieniu sektorowych i ponadsektorowych projektów informatycznych*, znajdującym się na końcu Planu Informatyzacji Państwa. Figuruje tam jako *spójny i systematyczny program działań zmierzający do uzyskania pełnej funkcjonalności elektronicznej administracji w Polsce*³².

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację uczyniono Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Prace miały się zakończyć w ciągu dwóch lat (2006-2008); na rok 2006 zaplanowano (przez wzgląd na opóźnienie publikacji Planu) jedynie wybór wykonawcy czuwającego nad pierwszym etapem budowy systemu (czyli *budowę platformy umożliwiającej tworzenie procesów obsługi firm z wykorzystaniem, zdefiniowanych wcześniej, standardów dokumentów elektronicznych i standardów procesów pracy administracji publicznej*³³).

Dnia 11 kwietnia 2007 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów, ustanawiające **Plan Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010**³⁴. Plan, cytując wstęp, *utrzymuje priorytety zaprezentowane w Planie Informatyzacji Państwa na 2006 r. i zakłada kontynuację ujętych w nim zadań*³⁵. Podobnie jak jego poprzednik, wyodrębniał działania priorytetowe i służące ich realizacji cele i działania, wprowadzając jednocześnie subtelne zmiany w zakresie kolejności: o ile w 2006 r. państwo nowoczesne i przyjazne obywatelom (a dokładnie *Tworzenie państwa nowoczesnego i przyjaznego dla obywateli*) było priorytetem drugim, tak w planie na lata 2007-2010 przesunięto je na miejsce pierwsze (priorytet o nazwie *przekształcenie*

32 Tamże, s. 10.

33 Tamże, s. 10.

34 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 2007 r. w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010 ([Dz.U. 2007 nr 61 poz. 415](#)).

35 Plan Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010 (załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 2007 r. (poz. 415)), s. 1.

*Polski w państwo nowoczesne i przyjazne dla obywateli i podmiotów gospodarczych*³⁶).

W ramach rzeczonoego priorytetu planowano m.in. *usprawnienie i upowszechnienie elektronicznej drogi dostępu do usług administracji publicznej i do informacji publicznej*³⁷ oraz *podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa o możliwościach i korzyściach wynikających z wykorzystywania elektronicznej drogi udostępniania usług administracji publicznej i informacji publicznej*³⁸. Wspomniane możliwości i korzyści miały być osiągnięte przez rozpoczętą w 2006 r. budowę elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej. W *Zestawieniu i charakterystyce ponadsektorowych projektów teleinformatycznych* nie zmienił się ani opis (wyjąwszy dodanie ustępu poświęconego bezpieczeństwu sieciowemu), ani termin zakończenia prac nad ePUAP-em. Wciąż pełniące rolę podmiotu odpowiedzialnego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji było na tyle pewne sukcesu, że rozpoczęło prace nad ePUAP2 - *spójnym i systematycznym programem działań zmierzającym do rozszerzenia funkcjonalności elektronicznej platformy usług administracji publicznej w Polsce (e-PUAP)*³⁹. Zakończenie prac nad udoskonaloną platformą planowano w 2013 r. (wybór tej, a nie innej daty był podyktowany m.in. chęcią utrzymania spójności z programami operacyjnymi funduszy strukturalnych UE na lata 2007-2013⁴⁰).

36 Tamże, s. 2.

37 Tamże, s. 2.

38 Tamże, s. 2.

39 Tamże, s. 4.

40 Tamże, s. 1.

1.3 Dalsze zmiany w KPA (lata 2010-2011)

W styczniu 2010 r. Sejm jednomyślnie⁴¹ przyjął nowelizację ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne⁴² (dalej w tekście określana jako **ustawa o zmianie ustawy o informatyzacji**). Zasadnicze cele, dla których zmiana ta była konieczna, dr Grzegorz Sibiga sformułował następująco:

- konieczność *rozszerzenia zakresu przedmiotowego stosowania ustawy*;
- wyeliminowanie mankamentów (przede wszystkich kwestii związanych z informatyzacją postępowania administracyjnego);
- uwzględnienie nowych rozwiązań technicznych (z naciskiem na system ePUAP)⁴³.

Art. 2 ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji wprowadził do KPA następujące zmiany:

- do art. 14 KPA wprowadzono formę dokumentu elektronicznego jako właściwą dla rozpoznawania spraw i jako równoznaczną z formą pisemną;
- nowa treść art. 39¹ KPA czyni z doręczenia za pomocą środków komunikacji elektronicznej obowiązek organu (*doręczenie następuje zamiast dotychczasowego doręczenie może nastąpić*); usunięto także odniesienie do rozporządzenia dotyczącego sporządzania dokumentów elektronicznych;
- art. 46 KPA uzupełniono o warunki doręczenia dokumentu elektronicznego;
- do art. 54 KPA dodano instrukcje dotyczące sporządzenia wezwania w formie

41 431 głosów za, 0 przeciw, 0 wstrzymujących się

[<http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/2110.htm> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

42 Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U. 2010 nr 40 poz. 230](#)).

43 Grzegorz Sibiga, *Wprowadzenie* [w:] Katarzyna Bielińska-Kuniszewska, Marcin Meszczyński, Jacek Orłowski [red.], *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne*, Wrocław 2010 r., s. 11-12.

dokumentu elektronicznego;

- do art. 57 KPA dodano nową przesłankę uznania zachowania terminu w przypadku wysłania pisma w formie dokumentu elektronicznego;
- uzupełniono obecną w art. 63 KPA listę środków wnoszenia podań i poszerzono katalog dozwolonych metod uwierzytelniania dokumentów elektronicznych;
- do art. 73 KPA dodano §3, rozszerzający prawo wglądu w akta sprawy na dokumenty elektroniczne;
- zmieniono treść art. 107 KPA, uwzględniając możliwość wydania decyzji w formie dokumentu elektronicznego;
- zmieniono treść art. 109 KPA, uwzględniając możliwość doręczenia decyzji za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej;
- zmieniono treść art. 124 KPA, uwzględniając możliwość wydania postanowienia w formie dokumentu elektronicznego;
- zmieniono treść art. 125 KPA, uwzględniając możliwość doręczenia postanowienia za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej;
- do art. 217 KPA dodano §4, opisujący warunki niezbędne dla wydania zaświadczenia w formie dokumentu elektronicznego;
- do art. 220 KPA wprowadzono zmiany, uniemożliwiające organowi żądanie od strony danych, do których organ posiada dostęp w drodze elektronicznej;
- zmieniono treść art. 238 KPA, uwzględniając możliwość sporządzenia zawiadomienia w formie dokumentu elektronicznego.

Wszystkie wskazane wyżej przepisy weszły w życie 17 czerwca 2010 r. (w ciągu 3 miesięcy od dnia ogłoszenia). Pomimo tego z najbardziej oczekiwanej zmiany - rozszerzenia katalogu metod uwierzytelniania dokumentu elektronicznego - nie można było skorzystać od razu, ponieważ minister właściwy do spraw administracji zwlekał z wydaniem rozporządzenia wykonawczego, regulującego *zasady*

potwierdzania, przedłużania ważności, wykorzystania i unieważniania profilu zaufanego ePUAP⁴⁴. Dopiero dnia 9 maja 2011 r. opublikowano rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie zasad potwierdzania, przedłużania ważności, wykorzystania i unieważniania profilu zaufanego elektronicznej platformy usług administracji publicznej⁴⁵ (dalej w tekście określane jako **rozporządzenie w sprawie profilu zaufanego**). Weszło ono w życie 9 czerwca 2011 r. (po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia).

Dnia 18 listopada 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji⁴⁶, na mocy którego dział administracji rządowej informatyzacja został przeniesiony z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji do Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

44 Art. 20a ust. 3. pkt 2. ustawy o informatyzacji.

45 [Dz.U. 2011 nr 93 poz. 547.](#)

46 [Dz.U. 2011 nr 250 poz. 1501.](#)

2. Dokument elektroniczny

2.1 Pojęcie dokumentu elektronicznego

2.1.1 Pojęcie dokumentu elektronicznego w prawie UE

W prawodawstwie Unii Europejskiej pojęcie dokumentu zostało zdefiniowane przy okazji ustalania przepisów dotyczących udostępniania dokumentów przygotowywanych przez Radę Europejską:

*"Dokument Rady" oznacza każdy sporządzony tekst, bez względu na postać, zawierający obowiązujące dane posiadane przez Komitet (...)*⁴⁷

Analogiczne sformułowania znalazły się wkrótce w regulacjach dotyczących dokumentów Komisji Europejskiej⁴⁸ i Parlamentu Europejskiego⁴⁹.

Zmianę przyniósł rok 2001: trzy rozporządzenia zostały zastąpione przez jedno rozporządzenie w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji⁵⁰. Definicja dokumentu została umieszczona w art. 3 rozporządzenia w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji:

47 Art. 1 ust. 2 decyzji Rady nr 93/731/EC z 23 grudnia 1993 r. dotyczącej publicznego dostępu do dokumentów Rady, [Dz. Urz. UE L 340 z 31.12.93 r.](#)

48 Art. 1 ust. 2 decyzji Komisji nr 94/90/EC z 8 lutego 1994 r. dotyczącej publicznego dostępu do dokumentów Komisji, [Dz. Urz. UE L 46 z 18.02.94 r.](#)

49 Art. 1 ust. 2 decyzji Parlamentu nr 97/632/EC z 10 lipca 1997 dotyczącej publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu, [Dz. Urz. UE L 263 z 25.09.97 r.](#)

50 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1049/2001 z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji, [Dz. Urz. UE L 145 z dnia 31.05.01 r.](#)

Do celów niniejszego rozporządzenia (...) "dokument" oznacza wszelkie treści bez względu na nośnik (zapisane na papierze, przechowywane w formie elektronicznej czy jako dźwięk, nagranie wizualne czy audiowizualne)(...)⁵¹

Zasadniczo zatem treść pojęcia nie uległa zmianie: zostało ono jedynie zaktualizowane, by wziąć pod uwagę nowe metody zapisu i transmisji dokumentów⁵².

Z kolei pojęcie **dokumentu elektronicznego** zostało zapisane w art. 3 pkt 2 przepisów Komisji dotyczących dokumentów elektronicznych i cyfrowych⁵³:

dokument elektroniczny - zbiór danych wprowadzonych lub przechowywanych na dowolnym nośniku przez system informatyczny lub podobny układ, które mogą być odczytane lub wyświetlone przez osobę lub przez tego rodzaju system lub układ, a także wszelkiego rodzaju prezentacja i wszelkiego rodzaju przedstawienie tych danych w formie drukowanej lub innej.

2.1.2 Pojęcie dokumentu elektronicznego w prawie polskim

Pojęcie **dokumentu elektronicznego** po raz pierwszy pojawiło się w polskim ustawodawstwie w związku z wejściem w życie ustawy o informatyzacji. Art. 3 pkt 2

51 Art. 3 ppkt a) rozporządzenia w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji.

52 Tony Bunyan, *Access to EU documents: When is a "document" not a "document"?* [<http://www.statewatch.org/news/2008/sep/access-to-eu-docs-eu-what-is-a-document.pdf>] - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 1.

53 Załącznik do decyzji Komisji nr 2004/563/WE z 7 lipca 2004 r. zmieniającej jej regulamin wewnętrzny, [Dz. Urz. UE L 251 z 27.07.04 r.](#)

ustawy o informatyzacji określał tym mianem *stanowiący odrębną całość znaczeniową zbiór danych uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej i zapisany na informatycznym nośniku danych*.

Tak sformułowana definicja wywołała liczne wątpliwości. Najpełniej wyraziła je dr Sylwia Kotecka, zwracając uwagę przede wszystkim na kwestie związane ze statusem dokumentu w momencie jego przesyłu. *Wszak nie jest wówczas „zapisany na informatycznym nośniku danych”, zatem e-dokument de facto przestaje nim być. Jakie konsekwencje będzie to niosło w razie ujawnienia podlegających ochronie danych z dokumentu elektronicznego podczas transferu lub też jego przejęcia?*⁵⁴ Innym podniesionym w literaturze zarzutem był *problem mylącego i zawężającego rozumienia kategorii dokumentu elektronicznego*⁵⁵, szerzej opisany przez Jacka Janowskiego.

Obecność pojęcia dokumentu elektronicznego w KPA była konsekwencją zmian, wprowadzonych na mocy art. 36 ustawy o informatyzacji. Na uwagę zasługuje przede wszystkim art. 39¹§2 KPA, który zobowiązywał ministra właściwego do spraw informatyzacji do wydania rozporządzenia opisującego *strukturę i sposób sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych*. Minister wywiązał się z obowiązku ponad rok później, podając do publicznej wiadomości rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 listopada 2006 r. w sprawie sporządzania i doręczania pism w formie dokumentów elektronicznych⁵⁶ (dalej w tekście określane jako **rozporządzenie w sprawie sporządzania i doręczania pism**).

54 Sylwia Kotecka, [Prawne aspekty nowych regulacji w obszarze dokumentu elektronicznego](#), *Elektroniczna administracja* 3/2007, s. 28.

55 Jacek Janowski, *Elektroniczny obrót prawny*, Warszawa 2008, s. 176.

56 [Dz.U. 2006 nr 227 poz. 1664](#).

Rozporządzenie w sprawie sporządzania i doręczania pism w zakresie struktury wewnętrznej dokumentu elektronicznego posługiwało się dwoma pojęciami:

- *struktura logiczna dokumentu elektronicznego - sposób ułożenia informacji w dokumencie elektronicznym zdefiniowany poprzez określenie elementów informacyjnych tego dokumentu oraz powiązań między nimi;*
- *struktura fizyczna dokumentu elektronicznego - wynik przetworzenia, w tym kodowania i szyfrowania, informacji zawartych w dokumencie elektronicznym na dane w układzie bitowym (format danych);⁵⁷*

Rozwiązanie to zostało skomentowany następująco: *Rozporządzenie (...) oddziela widoczną dla użytkownika (np. organu administracyjnego, strony postępowania) formę dokumentu od formy w znaczeniu technicznym. Omawiane wymogi dotyczą tego drugiego znaczenia, dla którego wprowadzone zostało nowe określenie - „struktura fizyczna dokumentu” (...) Tworzenie tego rodzaju pojęć obcych prawu nie wydaje się jednak niezbędne z prawnego punktu widzenia. Z pewnością natomiast komplikuje siatkę pojęciową i wbrew zasadom dobrej legislacji wprowadza określenia wysoce techniczne, zrozumiałe jedynie dla niewielkiego grona osób, i to bynajmniej nie prawników.⁵⁸*

Art. 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism nakazywał stosować formę zgodną z *formatami danych, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 18 pkt 1 ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne*, a już powstałe w taki sposób dokumenty sygnować podpisem elektronicznym.

⁵⁷ §2 pkt 1 i 2 rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism.

⁵⁸ Dariusz Adamski, [*Doręczanie pism w formie dokumentów elektronicznych według przepisów wykonawczych do ustawy o informatyzacji*](#) w: *Prawo Mediów Elektronicznych* (5) (dodatek specjalny do *Monitora Prawniczego* 16/2006), s. 8.

Wydanym na podstawie art. 18 pkt 1 ustawy o informatyzacji aktem prawnym było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 października 2005 r. w sprawie minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych⁵⁹ (dalej w tekście określane jako **rozporządzenie w sprawie minimalnych wymagań**). Załącznik nr 2 rozporządzenia w sprawie minimalnych wymagań określał formaty definiujące zarówno strukturę logiczną dokumentu (na pierwszym miejscu stawiając XML⁶⁰), jak i jego strukturę fizyczną (tutaj znalazły się formaty danych, podzielone w zależności od zastosowania, na tekstowe, graficzne, służące kompresji, dotyczące stron WWW itp.⁶¹).

Z treści kolejnych ustępów art. 3 rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism wynikało także, że organ przy tworzeniu pisma w formie dokumentu elektronicznego był zobowiązany posługiwać się już istniejącymi wzorami pism, znajdującymi się w repozytoriach wzorów pism w formie dokumentów elektronicznych (prowadzonych bądź przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, bądź przez same organy)⁶².

W repozytoriach miały także być umieszczane wzory podań, jeżeli ich określoną formę nakazywały odrębne przepisy. Takie podanie do publicznej wiadomości wzoru podania byłoby równoznaczne z określeniem wzoru wnoszenia podania, o którym była mowa w art. 63§3a ust. 2 KPA.

Praktyczna realizacja przepisów ustaw i rozporządzeń nie posuwała się tak prędko, jak sobie tego życzący: w maju 2008 roku, rok po wejściu w życie rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism, w Centralnym Repozytorium Wzorów

59 [Dz.U. 2005 nr 212 poz. 1766](#).

60 Załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie minimalnych wymagań, część B 1.1.

61 Załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie minimalnych wymagań, część A.

62 Art. 3 ust. 3-6 rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism.

Dokumentów Elektronicznych (znajdującym się na platformie ePUAP) znajdowało się zaledwie pięć wzorów⁶³. Na przeszkodzie stały także wysokie koszty posługiwania się podpisem elektronicznym jako metodą uwierzytelniania.

Zmianę przyniosła ustawa o zmianie ustawy o informatyzacji. Waga, jaką ustawodawca przywiązywał do formy dokumentu elektronicznego, została wyrażona najdobitniej w nowej treści art. 14§1 KPA:

Sprawy należy załatwiać w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. Nr 64, poz. 565, z późn. zm.), doręczanego środkami komunikacji elektronicznej.

Ważną zmianą było uchylene dotychczas obowiązującego rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism i zastąpienie go rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 września 2011 r. w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych, doręczania dokumentów elektronicznych oraz udostępniania formularzy, wzorów i kopii dokumentów elektronicznych⁶⁴ (dalej w tekście określane jako **rozporządzenie w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych**), wydanym na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy o informatyzacji.

63 ePUAP - Repozytorium Wzorów Dokumentów - Lista wzorów - Maj 2008
[\http://epuap.gov.pl/wps/portal!/ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3g3Z4-gYG93QwMLRydXA89go2CXYENnIM8YKB-JU97d2IyA7nCQfbhVhJjhlXc3NiUgD9VvgAM4Guj7eeTnpupH6keZx5uYe_mYeloaGxiYe7sYeBq5hTn5ebsbWJib64foRzoBFUXiVVSQG2GQ6anrXlbpqAgA-FtcOg!!/dl2/d1/L2dJQSEvUUtRZy9ZSTV3LzdfNDdKTDVJOTMwMDdLRDBJMkZWQk5LRzA4Nzc!/ - wersja z 18 czerwca 2012 r.]

64 [Dz.U. 2011 nr 206 poz. 1216.](#)

Rozporządzenie w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych uprościło i uporządkowało zagadnienia związane z komunikacją na linii strona-organ. Za najważniejsze należy uznać zamieszczenie w centralnym repozytorium ogólnego wzoru do tworzenia pism w postaci elektronicznej⁶⁵. *Do tej pory nie można było wnieść (...) pisma w postaci elektronicznej do podmiotu publicznego, jeśli odbiorca tego pisma nie określił jego wzoru. Dotyczyło to nawet pism, w przypadku których nie jest istotne budowanie skomplikowanej struktury oraz które w praktyce musiały być wnoszone w formie papierowej. Ustalenie w rozporządzeniu minimalnych wymagań wzoru ma na celu umożliwienie automatycznej rejestracji tego typu wpływów w kancelarii elektronicznej oraz usprawnienie i ujednoczenie wymiany dokumentów pomiędzy podmiotami publicznymi*⁶⁶.

Zagadnienie formatu danych dokumentu elektronicznego zdezaktualizowało się, ponieważ rozporządzenie w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych nie wyróżnia podziału na strukturę logiczną i fizyczną dokumentu elektronicznego. §17 rozporządzenia w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych wyraźnie stwierdza, że pisma wnoszone za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej (więcej na temat tego pojęcia w rozdziale 4) sporządza się w formacie XML (na podstawie wzoru obecnego w centralnym lub lokalnym repozytorium wzorów dokumentów elektronicznych)⁶⁷.

Zrezygnowano jednocześnie z umieszczenia w rozporządzeniu przepisów dotyczących uwierzytelniania dokumentów elektronicznych. W zamian za to

65 §19 rozporządzenia w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych.

66 Marta Matuszewska-Maroń, Justyna Góral-Kaczmarek, [Centralna baza e-wzorów w świetle nowych przepisów - ułatwienie czy komplikacja?](#) *E-mentor* 5/2011, s. 87.

67 §17 rozporządzenia w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych.

właściwe dla każdej instytucji wskazania zostały umieszczone bezpośrednio w odpowiednich przepisach KPA (przykładowo dla podania będzie to art. 63§3a pkt 1 KPA).

2.2 Dokument elektroniczny a zasada pisemności

W momencie zmiany treści art. 14§1 KPA powstało pytanie: jak w świetle zasady pisemności należy traktować istnienie formy dokumentu elektronicznego? Czy jest ona szczególnym typem formy pisemnej, odstępstwem od reguły (podobnym załatwieniu ustnemu, o którym mowa w art. 14§2 KPA), a może czymś jeszcze innym?

W opinii dr. Maksymiliana Cherki nowe brzmienie art. 14 KPA *nie stanowi zaprzeczenia ani żadnej jakościowej zmiany zasady pisemności, a jedynie dostosowuje ją do nowych warunków technicznych, zachowując jednak jej istotę*⁶⁸. Z kolei dr Dariusz Szostek stoi na stanowisku, że mamy do czynienia ze *zmianą zasady pisemności w postępowaniu administracyjnym (...) wymuszającą pro-elektroniczną wykładnię k.p.a.*⁶⁹ W sukurs temu pogładowi przychodzi mgr Adam Citko, postulując ostrożne podejście do prób uczynienia z formy dokumentu elektronicznego jedynie podtypu formy pisemnej. Zwraca on jednocześnie uwagę na to, że z analogicznym problemem zmierzyło się prawo cywilne w momencie wejścia w życie przepisów o podpisie elektronicznym; uznano, iż intencją ustawodawcy było wprowadzenie odrębnej od formy pisemnej formy elektronicznej⁷⁰.

68 Maksymilian Cherka [w:] Marek Wierzbowski, Aleksandra Wiktorowska (red.) *KPA. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 79.

69 Dariusz Szostek, [*Zmiany w kodeksie postępowania administracyjnego w aspekcie e-administracji*](#), *Kwartalnik Naukowy Prawo mediów elektronicznych* 1/2010, s. 40.

70 Adam Grzegorz Citko, *Rewolucja czy ewolucja? Zmiany w postępowaniu administracyjnym i postępowaniu sądownoadministracyjnym*, *Edukacja Prawnicza* 12/2010, s. 31.

W mojej opinii treść art. 14 KPA uzasadnia twierdzenie o istnieniu nowej - obok pisemnej i ustnej - formy załatwiania spraw (pogląd ten rozwinę w rozdziale 6), dla której (we wstępie do niniejszej pracy) ukułem pojęcie formy elektronicznej. Jest ona formą samodzielną, wyrażającą - podobnie jak forma pisemna - zasadę pisemności, ale czyniącą to w sposób dostosowany do nowych możliwości technicznych. Nie ma więc mowy o jakimkolwiek zaprzeczaniu czy umniejszaniu roli tej zasady postępowania administracyjnego.

3. Uwierzytelnienie dokumentu elektronicznego

3.1 Pojęcie uwierzytelnienia dokumentu elektronicznego

Ze względu na to, że ani przepisy dotyczące podpisu elektronicznego, ani te dotyczące profilu zaufanego nie definiują uwierzytelniania dokumentu elektronicznego, w niniejszej pracy pod pojęciem uwierzytelniania rozumięć będę - za definicją z ePUAP-u⁷¹ - *działanie mające na celu zweryfikowanie deklarowanej tożsamości jednostki.*

3.2 Metody uwierzytelnienia

3.2.1 Podpis elektroniczny

Zagadnienia związane z podpisem elektronicznym reguluje ustawa z 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym⁷² (dalej w tekście określana jako **ustawa o podpisie elektronicznym**). Ustawa została oparta na przepisach dyrektywy unijnej w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych⁷³. Obecna w dyrektywie w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych definicja podpisu elektronicznego (*dane w formie elektronicznej dodane do innych danych elektronicznych lub logicznie z nimi powiązane i służące jako metoda uwierzytelnienia*⁷⁴) jest uznawana za bardzo pojemną⁷⁵; podobny kształt przybrał

71 ePUAP - Słownik pojęć

[http://epuap.gov.pl/wps/portal/E2_Slownik/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/epuap2/epuap2/pl/pomoc/slownik/u/uwierzytelnianie – wersja z 18 czerwca 2012 r.].

72 [Dz.U. 2001 nr 130 poz. 1450](#).

73 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1999/93/WE z dnia 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych, [Dz. Urz. UE L 013 z dnia 19.01.00 r.](#)

74 Art. 2 ust. 1 dyrektywy w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych.

75 *This definition is generic and encompasses all kinds of technologies that can be used to establish*

art. 3 ppkt 1 ustawy o podpisie elektronicznym (*dane w postaci elektronicznej, które wraz z innymi danymi, do których zostały dołączone lub z którymi są logicznie powiązane, służą do identyfikacji osoby składającej podpis elektroniczny*).

Podpis elektroniczny jako taki nie gwarantuje jednak w wystarczającym stopniu identyfikacji osoby go składającej; z tego względu KPA nakłada na podmioty posługujące się tą metodą uwierzytelniania obowiązek korzystania z **bezpiecznego podpisu elektronicznego**. Ustawa o podpisie elektronicznym określa tym mianem podpis elektroniczny, który spełnia następujące warunki:

- jest przyporządkowany wyłącznie do osoby składającej podpis;
- jest sporządzany za pomocą podlegających wyłącznej kontroli osoby składającej podpis elektroniczny bezpiecznych urządzeń służących do składania podpisu elektronicznego i danych służących do składania podpisu elektronicznego;
- jest powiązany z danymi, do których został dołączony w taki sposób, że jakakolwiek późniejsza zmiana tych danych jest rozpoznawalna⁷⁶.

Jeżeli taki podpis może być następnie weryfikowany za pomocą **ważnego kwalifikowanego certyfikatu** (elektronicznego zaświadczenia, wystawianego przez kwalifikowany podmiot i umożliwiającego identyfikację osoby składającej podpis⁷⁷), to dokument w formie elektronicznej nim opatrzony jest - na mocy art. 5 ust 2 ustawy o podpisie elektronicznym - *równoważny pod względem skutków prawnych dokumentom opatrzonym podpisami własnoręcznymi, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej*.

he authenticity of an electronic message. Henricus Joseph Snijders, Stephen Weatherill (red.), *E-Commerce Law: National and Transnational Topics and Perspectives*, Alphen aan den Rijn 2003, s. 29.

⁷⁶ Art. 3 pkt 2 ustawy o podpisie elektronicznym.

⁷⁷ Art. 3 pkt 12 ustawy o podpisie elektronicznym.

Aktualnie obowiązujące przepisy KPA przewidują możliwość podpisania bezpiecznym podpisem elektronicznym:

- wezwania (art. 54§2 KPA);
- decyzji (art. 107§1 KPA);
- postanowienia (art. 124§1 KPA);
- zaświadczenia (art. 217§4 KPA);
- zawiadomienia o sposobie załatwienia skargi (art. 238§1 KPA).

Art. 217§4 KPA (dotyczący wydania zaświadczenia w formie dokumentu elektronicznego) uzależnia wydanie rzeczonoego zaświadczenia od zgody osoby ubiegającej się o zaświadczenie. Przepis ten jest konsekwencją przyjętego w kodeksie (wyrażonego przede wszystkim w art. 39¹§1 KPA) mechanizmu uzależnienia wydawania dokumentów w formie elektronicznej od zgody adresatów tychże dokumentów.

Pod koniec 2008 r. rozpoczęły się prace nad nową ustawą o podpisie elektronicznym, zintensyfikowane w 2010 r., kiedy Sejmowi został przedstawiony rządowy projekt ustawy o podpisach elektronicznych⁷⁸. Projekt zakładał ujednoczenie terminologii, m.in. wyrażenie *bezpieczny podpis elektroniczny weryfikowany za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu* miało zostać zastąpione *podpisem kwalifikowanym w rozumieniu przepisów o podpisach elektronicznych*. Ta terminologia miała także zostać wprowadzona do KPA (zmiany objęłyby art. 54, 107, 124, 217 i 238 KPA)⁷⁹. Obecnie - przez wzgląd na to, że parlament nie zdążył rozpatrzyć projektu przed wyborami w 2011 r. oraz na rozpoczęty w 2011 r. projekt zmiany dyrektywy unijnej

78 Rządowy projekt ustawy o podpisach elektronicznych

[[http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/6D8DB0ECB92CDB76C12577E6005849C3/\\$file/3629.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/6D8DB0ECB92CDB76C12577E6005849C3/$file/3629.pdf) - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

79 Art. 56 rządowego projektu ustawy o podpisach elektronicznych.

w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych - proces ustawodawczy został zatrzymany⁸⁰.

3.2.2 Profil zaufany

Profil zaufany jako metoda uwierzytelniania został zapowiedziany już w 2008 roku⁸¹: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, zdając sobie sprawę, że uchwalenie, wejście w życie i zastosowanie na szeroką skalę planowanej wówczas ustawy o podpisach elektronicznych może nastąpić z opóźnieniem, postanowiło wprowadzić tymczasowe rozwiązanie (powiązane z właśnie rozpoczynającym działalność ePUAP-em), korzystne dla obywateli, których od korzystania z podpisu elektronicznego odstręczała wysoka cena i inne niedogodności.

Definicja profilu zaufanego znalazła się w art. 3 pkt 14 znowelizowanej w 2010 r. ustawy o informatyzacji: *zestaw informacji identyfikujących i opisujących podmiot lub osobę będącą użytkownikiem konta na ePUAP, który został w wiarygodny sposób potwierdzony przez organ podmiotu określonego w art. 2 [podmiotu realizującego zadania publiczne - A.K.]*. Natomiast profil zaufany jako metoda uwierzytelniania został umieszczony w art. 20a ustawy o informatyzacji:

Identyfikacja użytkownika systemów teleinformatycznych udostępnianych przez podmioty określone w art. 2 następuje przez zastosowanie kwalifikowanego certyfikatu przy zachowaniu zasad przewidzianych w ustawie z dnia 18 września

80 Monika Tomkiewicz, *Nie jest tak źle z e-podpisem*

[<http://www.computerworld.pl/artykuly/381226/Nie.jest.tak.zle.z.epodpisem.html> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

81 *Zaufany profil* [[http://www.e-](http://www.e-puap.mswia.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=189&Itemid=2)

[puap.mswia.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=189&Itemid=2](http://www.e-puap.mswia.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=189&Itemid=2) - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz. U. Nr 130, poz. 1450, z późn. zm.), lub certyfikatu podpisu osobistego przy zachowaniu zasad przewidzianych w ustawie z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. Nr 167, poz. 1131), lub profilu zaufanego ePUAP.

Na praktyczne zastosowanie przepisów o profilu zaufanym trzeba było jednak poczekać prawie rok, ponieważ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji zwlekał z wydaniem stosownego rozporządzenia. Dnia 9 maja 2011 r. opublikowano w Dzienniku Ustaw rozporządzenie w sprawie profilu zaufanego. Zgodnie z treścią art. 20a ust. 3 pkt 2 ustawy o informatyzacji określono w nim następujące kwestie:

- *podmioty upoważnione do potwierdzania, przedłużania i unieważniania profilu zaufanego ePUAP;*
- *okres ważności profilu zaufanego ePUAP;*
- *zawartość profilu zaufanego ePUAP;*
- *przypadki, w których nie dokonuje się potwierdzenia profilu zaufanego ePUAP;*
- *przypadki, w których profil zaufany ePUAP traci ważność;*
- *warunki składania podpisu zatwierdzonego profilem zaufanym ePUAP;*
- *warunki przechowywania oraz archiwizowania dokumentów i danych bezpośrednio związanych z potwierdzeniem profilu zaufanego ePUAP;*
- *wzory wniosku o potwierdzenie, przedłużenie i unieważnienie profilu zaufanego ePUAP.*

Procedura zakładania profilu zaufanego została podzielona na dwie części: zakładanie konta na ePUAP i złożenie wniosku o uzyskanie profilu zaufanego. Część pierwsza obejmuje stworzenie konta użytkownika na ePUAP. Część druga polega na wygenerowaniu w ePUAP-ie wniosku o nadanie profilu zaufanego oraz odwiedzeniu

(w terminie 14 dni od wygenerowania wniosku⁸²) tzw. punktu potwierdzającego. §4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie profilu zaufanego jako punkty potwierdzające wskazuje konsula, naczelnika urzędu skarbowego, wojewodę i Zakład Ubezpieczeń Społecznych (dopuszcza także, za zgodą ministra właściwego do spraw informatyzacji, inny podmiot wykonujący zadania publiczne). Potwierdzenie odbywa się w sposób opisany w §5 rozporządzenia w sprawie profilu zaufanego.

Obecnie profil zaufany jako metoda uwierzytelniania znajduje zastosowanie (na gruncie postępowania administracyjnego) przy odbiorze pisma⁸³ i składaniu podania w formie dokumentu elektronicznego⁸⁴.

W przygotowywanym przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji projekcie nowelizacji ustawy o informatyzacji mają znaleźć się przepisy, umożliwiające korzystanie z profilu zaufanego nie tylko przez obywateli, ale także i urzędników⁸⁵.

82. *Jeżeli w okresie 14 dni od daty przesłania wniosku (...) osoba wnioskująca nie zgłosi się do punktu potwierdzającego w celu potwierdzenia profilu zaufanego ePUAP, wniosek ten uważa się za wycofany.* §3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie profilu zaufanego.

83 Art. 46§4 ust. 3 KPA.

84 Art. 63§3a ust. 1 KPA.

85 Marcin Maj, *E-skrzynka podawcza w każdym urzędzie i inne nowości w informatyzacji* [http://di.com.pl/news/45154,0.E-skrzynka_podawcza_w_kazdym_urzedzie_i_inne_nowosci_w_informatyzacji.html] - wersja z 18 czerwca 2012 r.]

4. Środki komunikacji elektronicznej

4.1 Pojęcie środków komunikacji elektronicznej

Definicja **środków komunikacji elektronicznej** pojawiła się po raz pierwszy w ustawie z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną⁸⁶. W art. 2 pkt. 5 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną pod pojęciem środków komunikacji elektronicznej rozumie się *rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności pocztę elektroniczną*. Identycznie rozumieli je twórcy ustawy o informatyzacji, umieszczając w art. 3 pkt. 4 ustawy o informatyzacji definicję środków komunikacji elektronicznej, odwołując się wprost do ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Dodatkowo w art. 16 ustawy o informatyzacji wskazano, że obowiązkiem podmiotu publicznego jest zapewnienie możliwości przekazywania danych związanych ze sprawami należącymi do jego zakresu działania przez wykorzystanie informatycznych nośników danych i środków komunikacji elektronicznej.

To właśnie przy okazji zmian, wprowadzonych do KPA przez ustawę o informatyzacji, pojęcie środków komunikacji elektronicznej trafiło po raz pierwszy do KPA. Odwoływał się do niego zmodyfikowany art. 39¹§1 KPA (*Doręczenie może nastąpić za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu przepisów o świadczeniu usług drogą elektroniczną (...)*), a także art. 46§3 KPA (*W przypadku doręczenia pisma za pomocą środków komunikacji elektronicznej doręczenie jest skuteczne, jeżeli w terminie 7 dni od dnia wysłania pisma organ administracji publicznej otrzyma potwierdzenie doręczenia pisma.*).

⁸⁶ [Dz.U. 2002 nr 144 poz. 1204](#).

Ustawa o zmianie ustawy o informatyzacji nie przyniosła zmian w zakresie definiowania środków komunikacji elektronicznej; obecne w art. 3 pkt. 4 ustawy o informatyzacji odesłanie do art. 2 ust. 5 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną zostało utrzymane.

4.2 Komunikacja organu ze stroną postępowania

Kwestie związane z doręczaniem dokumentów w formie elektronicznej stronie przez organ regulowało najpierw rozporządzenie w sprawie sporządzania i doręczania pism. W §4 i §5 rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism opisywano dokładnie zarówno sposób doręczania pism, jak i stronę techniczną. Proces przedstawiał się następująco:

1. Strona postępowania wyrażała zgodę na doręczenie za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub występowała o taką możliwość do organu (organ miał prawo odmówić stronie doręczenia za pomocą środków komunikacji elektronicznej).
2. Na podany przez stronę adres elektroniczny (adres poczty elektronicznej) organ przesyłał informację zawierającą:
 - powiadomienie o możliwości odbioru pisma w formie dokumentu elektronicznego;
 - wskazanie adresu elektronicznego, z którego strona mogła odebrać pismo i dokonać potwierdzenia doręczenia;
 - pouczenie dotyczące odbioru, zawierające w szczególności informację o autoryzacji strony i wymogu podpisania urzędowego poświadczenia odbioru bezpiecznym podpisem elektronicznym.⁸⁷

⁸⁷ §4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism. Definicja urzędowego poświadczenia odbioru - §2 ust. 5 rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism.

2. Strona dokonywała autoryzacji przez podanie kodu dostępu (autoryzowany przez organ identyfikator, hasło lub certyfikat cyfrowy) lub użycie bezpiecznego podpisu elektronicznego, weryfikowanego za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu.
3. Strona potwierdzała odebranie pisma przez opatrzenie urzędowego poświadczenia doboru podpisem elektronicznym. Dzień podpisania urzędowego poświadczenia odbioru był uznawany za datę doręczenia pisma w formie dokumentu elektronicznego wysyłanego przez organ administracji publicznej.⁸⁸
4. Organ (za pośrednictwem systemu teleinformatycznego służącego do obsługi doręczeń pism) udostępniał pismo stronie do pobrania.

Procedura ta była przedmiotem krytyki od momentu wejścia rozporządzenia w życie. Dr Grzegorz Sibiga zwracał uwagę m.in. na odstępstwo od zasady doręczania stronie pisma i nieuprawnioną zmianę liczenia terminu potwierdzenia doręczenia pisma (art. 46§3 Kodeksu postępowania administracyjnego nakazuje liczenie od dnia wysłania pisma, rozporządzenie natomiast - od dnia podpisania przez stronę urzędowego poświadczenia odbioru)⁸⁹.

Nowelizacja ustawy o informatyzacji z dnia 12 lutego 2010 r. spowodowała, że rozporządzenie w sprawie sporządzania i doręczenia pism zostało uchylone. Najważniejsze ustalenia rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism, obecne w §4 i §5, zostały przeniesione do art. 46§4-6 KPA. Warunki techniczne i organizacyjne doręczeń, zgodnie z art. 46§5 KPA, zostały uregulowane przepisami ustawy o informatyzacji. Art. 16 ust. 3 ustawy o informatyzacji zobowiązał Prezesa Rady Ministrów do wydania rozporządzenia, poświęconego m.in. *warunkom*

⁸⁸ §5 ust. 5 rozporządzenia w sprawie sporządzania i doręczania pism.

⁸⁹ Grzegorz Sibiga, [*Informatyzacja administracji: niepewne doręczenie*](#), *Rzeczpospolita*, 15 czerwca 2007, s. 16.

organizacyjno-technicznym doręczania dokumentów elektronicznych. Dnia 29 września 2011 r. podano do publicznej wiadomości rozporządzenie w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych.

Obecnie sposób doręczenia przedstawia się następująco:

1. Strona postępowania wyraża zgodę na przesłanie dokumentu za pośrednictwem środków elektronicznych lub występuje o taką możliwość do organu (w aktach sprawy musi znaleźć się stosowny dokument zawierający zgodę⁹⁰) - organ jest zobowiązany uczynić zadość żądaniu strony.
2. Na podany przez stronę adres elektroniczny (adres poczty elektronicznej) organ przesyła informację zawierającą:
 - powiadomienie o możliwości odbioru pisma w formie dokumentu elektronicznego;
 - wskazanie adresu elektronicznego, z którego strona mogła odebrać pismo i dokonać potwierdzenia doręczenia;
 - pouczenie dotyczące odbioru, zawierające w szczególności informację o identyfikacji strony i wymogu podpisania urzędowego poświadczenia odbioru w sposób określony w art. 20a ustawy o informatyzacji (podpis elektroniczny lub profil zaufany ePUAP).
3. Adresat dokumentu dokonuje swojej identyfikacji w systemie teleinformatycznym w sposób opisany w pouczeniu przesłanym przez organ.
4. Organ (za pośrednictwem systemu teleinformatycznego służącego do obsługi

⁹⁰ *Podany rodzaj komunikacji [doręczenie przy pomocy środków komunikacji elektronicznej - A.K.] może być wykorzystywany tylko i wyłącznie w przypadku, gdy strona tego żąda albo też wprost wraza zgodę w odpowiedzi na propozycję złożoną przez organ. W doktrynie podkreśla się, iż w aktach sprawy musi znajdować się stosowny dokument (wniosek, pismo, dokument elektroniczny z bezpiecznym podpisem) zawierający zgodę strony na korzystanie ze środków komunikacji elektronicznej. [Wyrok WSA w Warszawie z dnia 16.04.2008, sygn. II SA/Wa 1038/07.](#)*

doręczeń) udostępnia pismo stronie do pobrania.

Wśród korzyści związanych z doręczaniem pism za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej wymienia się między innymi zapewnienie w większym stopniu zasady czynnego udziału strony w postępowaniu (art. 10 KPA), ochronę praw stron przez niemożność doręczenia zastępczego i przyspieszenie całości postępowania⁹¹.

4.3 Komunikacja strony z organem

4.3.1 Elektroniczna skrzynka podawcza

Jak już wspomniałem wcześniej, art. 16 ustawy o informatyzacji zobowiązywał podmioty publiczne do zapewnienia możliwości wymiany informacji w formie elektronicznej. Przepisy związane z doręczaniem dokumentów organowi z pomocą środków komunikacji elektronicznej regulowało wydane na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy o informatyzacji rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 września 2005 r. w sprawie warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych podmiotom publicznym⁹² (dalej w tekście określane jako **rozporządzenie w sprawie warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych podmiotom publicznym**).

W §2 pkt. 1 rozporządzenia w sprawie warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych podmiotom publicznym została

91 Krzysztof Kulka, *Case Study: Śląski Urząd Wojewódzki - O elektronicznym doręczaniu dokumentów w świetle Kodeksu postępowania administracyjnego*

[http://konferencja2011.comarch.pl/files/materialy_pokonferencyjne/prezentacje_ePUAP_2011_dzien_pierwszy/case_study_slaski_urzad_wojewodzki.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 14.

92 [Dz.U. 2005 nr 200 poz. 1651](#).

zdefiniowana **elektroniczna skrzynka podawcza**. Mianem tym określono *dostępny publicznie środek komunikacji elektronicznej służący do przekazywania informacji w formie elektronicznej do podmiotu publicznego przy wykorzystaniu powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej*. W §5-6 rozporządzenia w sprawie warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych opisano procedurę dostarczania organowi dokumentu za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej, przedstawiającą się następująco:

1. Podmiot informował w sposób powszechnie dostępny (m.in. w Biuletynie Informacji Publicznej) o:
 - udostępnionym adresie elektronicznej skrzynki podawczej;
 - akceptowanych formatach dokumentów, jakie można było przysłać za pośrednictwem skrzynki;
 - innych wymaganiach określonych przepisami prawa, których spełnienie niezbędne do otrzymania przez nadawcę urzędowego poświadczenia odbioru⁹³.
2. Nadawca dokumentu wprowadzał go do systemu teleinformatycznego za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej.
3. System automatycznie wytwarzał urzędowe poświadczenie odbioru.
4. Nadawca dokumentu otrzymywał urzędowe poświadczenie odbioru.

Notabene w podobny sposób odbywało się dostarczanie organowi dokumentu na informatycznych nośnikach danych (dyskietka, płyta CD-ROM)⁹⁴.

Dnia 1 maja 2008 r. upłynął wskazany w ustawie o podpisie elektronicznym termin, do którego organy władzy publicznej miały umożliwić *odbiorcom usług certyfikacyjnych wnoszenie podań i wniosków oraz innych czynności w postaci*

93 Definicja urzędowego poświadczenia odbioru: §2 pkt. 4 rozporządzenia w sprawie warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych podmiotom publicznym.

94 §6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych.

*elektronicznej w przypadkach, gdy przepisy prawa wymagają składania ich w określonej formie lub według określonego wzoru*⁹⁵. Składanie podań również miało się odbywać przez elektroniczną skrzynkę podawczą; zgodnie z dyspozycją art. 63§3a pkt. 1, musiało ono być opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu.

Wspomniany wyżej upływ termin zbiegł się w czasie z udostępnieniem na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej elektronicznej skrzynki podawczej⁹⁶. Jak wykazały badania prowadzone na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, zdecydowana większość elektronicznych skrzynek podawczych jest zakładanych właśnie na platformie ePUAP (90% w badaniu z 2010 r.⁹⁷).

Przepisy rozporządzenia w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych nie zmieniły procedury dostarczania organowi dokumentu za pośrednictwem elektronicznej skrzynki odbiorczej, koncentrując się bardziej na technicznej stronie procesu. Należy tu wymienić m.in. zobowiązanie ministra właściwego do spraw informatyzacji do umożliwienia podmiotom publicznym zakładania elektronicznych skrzynek podawczych na platformie ePUAP, a także określenie statusu pism kierowanych na adres poczty elektronicznej organu.

95 Art. 58 ust. ustawy o podpisie elektronicznym.

96 *Usługa skrzynki podawczej jest już w pełni dostępna*

[\https://epuap.gov.pl/wps/myportal/E2_Aktualnosci/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/epuap2/epuap2/pl/o+epuap/aktualnosci/2008/usluga+skrzynki+podawczej+jest+juz+w+pelni+dostepna - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

97 *Wpływ informatyzacji na usprawnienie działania urzędów administracji publicznej w Polsce w 2010 r.* [<http://www.mswia.gov.pl/download.php?s=56&id=12034> - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 11.

5. Metryka sprawy w formie elektronicznej

Dnia 7 marca 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy - Ordynacja podatkowa.⁹⁸ Treść KPA została uzupełniona o zagadnienia związane z **metryką sprawy**.

W uzasadnieniu projektu ustawy jako podstawę dla wprowadzanych zmian wskazano nieprzejrzystość procesu wydawania przez organ administracji rozstrzygnięcia, rozmywanie się odpowiedzialności rzeczywistych autorów danego rozstrzygnięcia oraz fikcyjne przekonanie o osobistym kształtowaniu treści rozstrzygnięcia przez urzędnika składającego podpis. *Metryka sprawy administracyjnej i podatkowej będzie dokumentować udział poszczególnych urzędników w procesie wydawania rozstrzygnięcia administracyjnego w ramach organu, a więc wewnętrzny proces administracji. Zwiększy się zatem transparentność tego, kto i w jaki sposób, kształtował treść decyzji a w konsekwencji także poczucie odpowiedzialności urzędników za jakość wydawanych decyzji oraz ograniczy się ryzyko korupcji.*⁹⁹

W rozumieniu art. 66a KPA metryka jest dokumentem, dodawanym do akt sprawy (i stanowiącym ich obowiązkową część¹⁰⁰), zawierającym następujące informacje:

- dane osób, które uczestniczyły w danym postępowaniu administracyjnym;
- wszystkie czynności podejmowane przez te osoby;
- odesłania do dokumentów (w formie pisemnej lub elektronicznej),

98 [Dz.U. 2011 nr 186 poz. 1100](#).

99 Ustawa z dnia ... 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy - Ordynacja podatkowa

[[http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F76838636772C3F2C125779800267844/\\$file/3362-ustawa.doc](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F76838636772C3F2C125779800267844/$file/3362-ustawa.doc) - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 7.

100 Art. 66a§3 KPA.

określających te czynności.¹⁰¹

Art. 66a KPA §4 zobowiązywał ministra właściwego do spraw administracji do wydania rozporządzenia określającego wzór i sposób prowadzenia metryki. Minister wywiązał się z obowiązku na ostatnią chwilę (na wydanie rozporządzenia miał 6 miesięcy *vacatio legis* ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy - Ordynacja podatkowa) - 7 marca 2012 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy (dalej w tekście określane jako **rozporządzenie w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy**).¹⁰²

Uważna lektura rozporządzenia w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy pozwala na wyróżnienie trzech form prowadzenia metryki:

- *w systemie teleinformatycznym przeznaczonym do elektronicznego zarządzania dokumentacją*¹⁰³;
- w formie elektronicznej - do momentu wydruku (*po wykonaniu ostatniej czynności w sprawie lub w razie zaistnienia takiej potrzeby*¹⁰⁴);
- w formie pisemnej¹⁰⁵.

Zdecydowana większość rozporządzenia w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki jest jednak poświęcona formie elektronicznej, wymagającej użycia **systemu przeznaczonego do elektronicznego zarządzania dokumentacją**.

101 Art. 66a§2 KPA.

102 [Dz.U. 2012 poz. 250](#).

103 §2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy.

104 §3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy.

105 §1 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy.

Pojęcie systemu elektronicznego zarządzania dokumentacją nie pojawia się ani w KPA, ani w rozporządzeniu w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy¹⁰⁶ - zostało ono wprowadzone i zdefiniowane w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (dalej w tekście określane jako **rozporządzenie w sprawie instrukcji kancelaryjnej**)¹⁰⁷:

*system EZD - system teleinformatyczny do elektronicznego zarządzania dokumentacją umożliwiający wykonywanie w nim czynności kancelaryjnych, dokumentowanie przebiegu załatwiania spraw oraz gromadzenie i tworzenie dokumentów elektronicznych;*¹⁰⁸

Przewagą formy elektronicznej, wykorzystującej system elektronicznego zarządzania dokumentacją, nad tymi formami, których ostatecznym rezultatem jest metryka w formie pisemnej, jest brak konieczności sporządzania osobnego dokumentu. Zgodnie z §2 rozporządzenia w sprawie instrukcji kancelaryjnej formę elektroniczną metryki sprawy stanowią następujące dane, odzwierciedlające przebieg załatwiania sprawy w kolejności chronologicznej:

- data wszczęcia lub znak sprawy;
- zwięźle określenie przedmiotu sprawy;

106 Propozycja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, sugerująca zdefiniowanie pojęcia systemu elektronicznego zarządzania dokumentacją bezpośrednio w tekście rozporządzenia w sprawie instrukcji kancelaryjnej, nie została ostatecznie uwzględniona. *Zestawienie uwag do projektu rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy* [<http://mac.bip.gov.pl/fobjects/download/355/zest-uwag-resorty-27-02-2012-doc.html>] - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 3.

107 [Dz.U. 2011 nr 14 poz. 67](#).

108 §2 pkt. 13 rozporządzenia w sprawie instrukcji kancelaryjnej.

- data dokonania określonej czynności;
- imię, nazwisko i stanowisko zajmowane przez osobę dokonującą konkretnej czynności;
- określenie danej czynności;
- identyfikator dokumentu w aktach sprawy, do którego odnosi się konkretna czynność.

Dane powinny być gromadzone w systemie w sposób, który umożliwia ich późniejsze natychmiastowe odnalezienie i wydrukowanie w formie metryki¹⁰⁹.

Natomiast wypełnianie metryki sprawy w formie elektronicznej przeznaczonej do wydruku (oraz pisemnej) sprowadza się do wypełniania tabeli wedle wzoru z załącznika do rozporządzenia w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy.

WZÓR
METRYKA SPRAWY

Oznaczenie sprawy ¹⁾				
Tytuł sprawy ²⁾				
Lp.	Data podjętej czynności	Oznaczenie osoby podejmującej daną czynność ³⁾	Określenie podejmowanej czynności	Wskazanie identyfikatora dokumentu w aktach sprawy, do którego odnosi się dana czynność ⁴⁾

Rys. 1. Wzór metryki sprawy - załącznik do rozporządzenia w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy. 1) data wszczęcia lub znak sprawy; 2) zwięzłe określenie przedmiotu sprawy; 3) imię, nazwisko i stanowisko 4) data dokumentu (gdy jest tylko jeden ze wskazaną datą) lub identyfikator dokumentu w aktach sprawy.

109 §3 ust. 3 pkt. 3 rozporządzenia w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy.

Lista spraw, w których obowiązek prowadzenia metryki (w jakiegokolwiek formie) *jest wyłączony ze względu na nieproporcjonalność nakładu środków koniecznych do prowadzenia metryki w stosunku do prostego i powtarzalnego charakteru tych spraw*¹¹⁰, została określona w rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 9 marca 2012 r. w sprawie rodzaju spraw, w których obowiązek prowadzenia metryki sprawy jest wyłączony.¹¹¹

110 Art. 66a§5 KPA.

111 [Dz.U. 2012 poz. 269](#).

6. Forma elektroniczna

Zasada pisemności pełni doniosłą rolę w postępowaniu administracyjnym. Służy przede wszystkim *zapobieganiu ewentualnym sporom co do treści ustalonych w postępowaniu stosunków prawnych*¹¹². Została wyrażona w art. 14§1 KPA, nakazującym załatwianie spraw w formie pisemnej. Jedynym od niej wyjątkiem była możliwość ustnego załatwiania sprawy, gdy przemawiał za tym interes prawny strony, a przepisy prawa nie stały temu na przeszkodzie¹¹³. Sytuacja zmieniła się w 2010 r., po wejściu w życie ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji, która wpłynęła na kształt art. 14 KPA.

Nowe brzmienie art. 14 KPA dopuszcza załatwianie spraw w formie pisemnej lub *w formie dokumentu elektronicznego (...) doręczanego środkami komunikacji elektronicznej*. Jak wspomniałem w rozdziale 2 niniejszej pracy, zmiana ta z pewnością wpływa na rozumienie zasady pisemności (niezależnie od tego, jakie skutki przypisuje nowelizacji dany badacz - przykładowo dr Dariusz Szostek określił nową treść art. 14 KPA jako wymuszającą pro-elektroniczną wykładnię KPA¹¹⁴). W mojej opinii najważniejszą konsekwencją zaistniałej sytuacji jest pojawienie się trzeciej formy załatwiania spraw w postępowaniu administracyjnym (obok formy pisemnej i formy ustnej) - **formy elektronicznej**.

Podstawowym argumentem za istnieniem osobnej formy załatwiania spraw jest ten natury językowej: gdyby zamiarem ustawodawcy było jedynie uczynienie z formy

112 Grzegorz Łaszczyca, *Zasada ogólna pisemności postępowania administracyjnego (art 14 k.p.a.)* [w:] Grzegorz Łaszczyca (red.), *Roczniki Administracji i Prawa. Teoria i praktyka. Rok II*, Sosnowiec 2001, s. 73.

113 Art. 14§2 KPA.

114 [Patrz treść przypisu 69.](#)

elektronicznej szczególnego typu formy pisemnej, inaczej sformułowałyby treść art. 14§1 KPA (np. zamiast spójnika *lub* użyłyby zwrotu *w szczególności*). Nie zdecydowałyby się także z pewnością na określenie formy elektronicznej mianem tożsamej i równoważnej formie pisemnej¹¹⁵.

Warto również zwrócić uwagę na zakres zmian, jakie ustawa o informatyzacji (oraz ustawa o zmianie ustawy o informatyzacji) wprowadziła do KPA: już samo wyliczenie przepisów, których treść zmodyfikowano (zaprezentowane przeze mnie w rozdziale 1 niniejszej pracy), wskazuje na to, że celem prawodawcy było jak najpełniejsze wykorzystanie możliwości, jakie zapewnia informatyzacja.

Jak już zauważyłem we wstępie do niniejszej pracy, obecne w art. 14§1 KPA określenie nowej formy załatwiania spraw nie obejmuje całości rozwiązań, wprowadzonych przez ustawodawcę; w związku z tym zaproponowałem nowe pojęcie, które korygowałoby to zaniedbanie - formę elektroniczną. Chciałbym teraz wyjaśnić przyczyny, dla których uznałem istnienie takiego terminu za uzasadnione.

KPA w zakresie nazewnictwa związanego z informatyzacją administracji pozostawia wiele do życzenia. Obecnie funkcjonują obok siebie takie pojęcia jak *dokumenty w formie elektronicznej* (np. art. 46§4 KPA) oraz *dokumenty elektronicznymi* (np. art. 54§2 KPA). Poza tym pojawia się *droga elektroniczna* (art. 61§3a KPA) obok załatwiania sprawy *za pomocą środków komunikacji elektronicznej* (np. art. 109 KPA). Wykładnia systemowa przepisów sugeruje, że ustawodawca ma na myśli jedno i to samo pojęcie, podczas gdy literalna wskazuje coś wręcz przeciwnego.

115 Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw [[http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D06C662E8234634EC12575DF002678B3/\\$file/2110-uzasadnienie.doc](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D06C662E8234634EC12575DF002678B3/$file/2110-uzasadnienie.doc) - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 14.

Jednoczesne występowanie obok siebie tych pojęć wprowadza zamęt i wątpliwości co do zakresu każdego z nich.

Jednak największą nieścisłością terminologiczną jest przeoczenie przez prawodawcę mechanizmu uwierzytelniania dokumentów w formie elektronicznej w opisie nowej formy załatwiania spraw, wprowadzonej do art. 14§1 KPA. W poszczególnych rozdziałach poniższej pracy starałem się ukazać wagę i znaczenie każdego z poszczególnych elementów informatyzacji administracji publicznej - kolejno dokumentu w formie elektronicznej (rozdział 2), uwierzytelniania dokumentu w formie elektronicznej (rozdział 3) i środków komunikacji elektronicznej (rozdział 4). Tylko rozpatrywanie wszystkich elementów łącznie daje gwarancję istnienia postępowania administracyjnego jednocześnie zgodnego ze wszystkimi zasadami, jakie wypracowano na przestrzeni dziesięcioleci i korzystającego z najnowszych zdobyczy technologii.

Mając przed oczyma taki kształt postępowania administracyjnego jako cel, chciałbym zaproponować zastąpienie dotychczas obowiązującej treści art. 14§1 KPA następującą:

Sprawy należy załatwiać w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego, uwierzytelnianego przy użyciu mechanizmów określanych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne i doręczanego środkami komunikacji elektronicznej (forma elektroniczna).

Zaproponowana zmiana usunęłaby główną nieścisłość terminologiczną w zakresie informatyzacji administracji publicznej oraz przyczyniałaby się do pełniejszej realizacji zasady zaufania uczestników postępowania do władzy publicznej przez położenie nacisku na bezpieczeństwo komunikacji elektronicznej organu ze stroną.

Warto na koniec wspomnieć o charakterystycznej cesze formy elektronicznej w zakresie jej wykorzystania w kontakcie organu ze stroną postępowania, jaką jest uzależnienie jej wykorzystania od woli strony: o ile forma pisemna jest standardem (wynikającym z zasady pisemności), a forma ustna wyjątkiem (dopuszczalnym pod warunkami określonymi w art. 14§2 KPA), o tyle forma elektroniczna może być wykorzystana tylko wtedy, gdy strona tego wyraźnie zażąda lub gdy wyrazi na to zgodę. W tym zakresie zgodne są i przepisy prawa (na czele z art. 39'§1 KPA), i orzecznictwo (przywołany przeze mnie wyrok WSA w Warszawie z dnia 16.04.2008, sygn. II SA/Wa 1038/07¹¹⁶). Jest to niewątpliwie argument za tezą o wielkim znaczeniu formy elektronicznej także dla realizacji zasady, wyrażonej w art. 8 KPA.

116 [Patrz przywołany w przypisie 90 fragment wyroku.](#)

7. Informatyzacja administracji publicznej w innych krajach UE (na wybranych przykładach)

7.1 Dania

Królestwo Danii od 2001 roku realizuje spójną strategię informatyzacji administracji publicznej. Kolejne jej etapy są wyróżniane w trakcie obchodów tzw. elektronicznych dni (*eDagen*), kiedy określona usługa lub rozwiązanie zyskuje status powszechności. Cztery dotychczas organizowane obchody zmierzały przede wszystkim do zapewnienia każdemu obywatelowi możliwości wymiany dokumentów elektronicznych z urzędami przez system e-Boks (odpowiednik polskiej elektronicznej skrzynki podawczej¹¹⁷); w 2014 posługiwanie się e-Boksem stanie się obowiązkiem wszystkich mieszkańców Danii.

Charakterystyczną cechą duńskiego prawodawstwa w zakresie informatyzacji administracji publicznej jest brak szczególnych aktów prawnych dotyczących tej dziedziny: poszczególne zagadnienia (np. podpis elektroniczny) podlegają zasadom ogólnym duńskiego ustawodawstwa¹¹⁸.

Duński system e-administracji został wysoko oceniony przez Organizację Narodów Zjednoczonych; w jej ostatnim raporcie ustępuje jedynie Wielkiej Brytanii¹¹⁹.

117 Lars Frelle-Petersen, *e-government in Denmark* [<http://www.sitra.fi/NR/rdonlyres/448F15DA-CC4C-4075-966B-6D8A1F3720BB/4851/EgovernmentinDenmark28062010.pdf>] - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 12.

118 Justyna Matusiak, *Administracja elektroniczna w Polsce i na świecie - analiza porównawcza uregulowań prawnych (cz. I)*, *Kwartalnik Człowiek i Dokumenty* 2/2011, s. 24.

119 Dania znalazła się na 4. miejscu w raporcie ONZ poświęconym informatyzacji procesów zarządzania państwami *United Nations E-Government Survey 2012* [<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan048065.pdf>] - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 11.

7.2 Finlandia

Finlandia uchodzi za jeden z najbardziej innowacyjnych i przyjaznych nowym technologiom krajów europejskich. Obecny kształt fińskiej e-administracji jest rezultatem zmian, jakie dokonały się w latach 90. XX w.: w wyniku reform szerokie rzesze Finów zyskały dostęp do komputerów i internetu; przeniesienie do sieci administracji publicznej było jedynie kwestią czasu.

Kluczem do sprawnej i wydajnej e-administracji było wejście w życie w 2003 r. dwóch aktów prawnych: ustawy o podpisach elektronicznych (*Laki sähköisistä allekirjoituksista*) i ustawy o usługach elektronicznych i komunikacji w sektorze publicznym (*Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa*). Dzięki nim podpis elektroniczny opatrzony certyfikatem kwalifikowanym został zrównany w skutkach z podpisem zwykłym¹²⁰, a urzędy zostały zobowiązane do udostępnienia obywatelom kontaktu środkami komunikacji elektronicznej (rozumianymi przede wszystkim jako telefaksy i poczta elektroniczna¹²¹).

Podpis elektroniczny pełni w Finlandii dwie funkcje: umożliwia zarówno opatrywanie dokumentów podpisem równym w skutkach zwykłemu, jak i kontakt ze wszystkimi urzędami i organami administracji (jest więc zbliżony konstrukcyjnie do polskiego profilu zaufanego)

7.3 Niemcy

Podstawowa dla całego systemu administracji elektronicznej w Niemczech zmiana przepisów miała miejsce 1 lutego 2003 r., kiedy weszła w życie nowelizacja kodeksu

120 Sekcja 18 *Laki sähköisistä allekirjoituksista* (ustawy o podpisach elektronicznych 14/2003)

[<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030014.pdf> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

121 Sekcja 4 i 5 *Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa* (ustawy o usługach elektronicznych i komunikacji w sektorze publicznym 13/2003)

[<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030013.pdf> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

postępowania administracyjnego (*Verwaltungsverfahrensgesetz* - dalej w tekście określany jako **VwVfG**)¹²². §3a VwVfG wprowadza możliwość korzystania z dokumentu elektronicznego (pod warunkiem opatrzenia go kwalifikowanym podpisem elektronicznym¹²³) w komunikacji obywateli z podmiotami publicznymi.

Możliwe jest także wykorzystanie formy elektronicznej w relacji organ-strona - §37 VwVfG zezwala na wydanie aktu administracyjnego w formie elektronicznej, jeżeli został on opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym przez odpowiedniego urzędnika. Doręczenie w formie elektronicznej, podobnie jak w prawie polskim, następuje jedynie wtedy, gdy zażąda tego odbiorca¹²⁴.

Podobnie jak w Finlandii, podpis elektroniczny służy zarówno uwierzytelnianiu dokumentów, jak i uwierzytelnianiu obywatela przed organem administracji.

7.4 Wielka Brytania

Zjednoczone Królestwo rozpoczęło prace nad elektroniczną administracją w 1996 roku, kiedy rząd Johna Majora przygotował zieloną księgę pt. *Government Direct*. Znalazły się w niej m.in. naczelne zasady e-administracji: doręczenie elektroniczne jako domyślna forma doręczenia, zapewnienie dostępności usług w dowolnym czasie

122 Justyna Matusiak, *E-administracja w Polsce i na świecie - analiza porównawcza uregulowań prawnych (cz. II)*, *Kwartalnik Człowiek i Dokumenty* 3/2011, s. 28.

123 Definicja kwalifikowanego podpisu elektronicznego znajduje się w §2.2 ustawy ramowej o podpisach elektronicznych z 16 maja 2001 r. (*Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen*) [http://www.gesetze-im-internet.de/sigg_2001/BJNR087610001.html] - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

124 Anna Materla, *E-administracja w Niemczech* [w:] Mirosław Sadowski, Piotr Szymaniec (red.), *Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie. Prace z zakresu myśli polityczno-prawnej oraz elektronicznej administracji*, Wrocław 2010, s. 180.

i miejscu oraz przyjazny dla użytkownika dostęp do informacji publicznej¹²⁵.

Ich realizacji służyła ustawa *Electronic Communications Act 2000*, która zdefiniowała podstawowe pojęcia związane z administracją elektroniczną oraz zrównała w skutkach podpis elektroniczny z podpisem zwykłym¹²⁶. Komunikację elektroniczną definiuje się w niej jako komunikację

- od jednej osoby do drugiej;
- od jednego urządzenia do drugiego;
- od osoby do urządzenia i wzajemnie;

przy użyciu systemu telekomunikacyjnego lub innego środka, jeżeli ma formę elektroniczną¹²⁷.

Brytyjski system uwierzytelniania obywatela w kontaktach z administracją publiczną jest najbardziej zbliżony do aktualnie obowiązującego w Polsce: po założeniu konta na platformie Government Gateway (odpowiednik ePUAP) osoby fizyczne, osoby prawne i ich przedstawiciele uzyskują możliwość załatwiania spraw urzędowych w internecie.

125 Michael Cross, *The tangled web of government*

[<http://www.guardian.co.uk/technology/2006/nov/02/epublic.guardianweeklytechnologysection> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

126 Art. 7.(3) *Electronic Communications Act 2000* (ustawy o komunikacji elektronicznej)

[<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/7/introduction> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

127 Art. 15.(1) *Electronic Communications Act 2000*.

Wnioski końcowe

Historia informatyzacji administracji publicznej w Polsce liczy sobie, jak wskazałem w rozdziale pierwszym niniejszej pracy, prawie 10 lat. Przez cały ten czas ustawodawca polski usiłował zmierzyć się z wyzwaniem, jakie w latach 90. XX wieku stanęło przed każdym systemem prawnym państw naszego kontynentu: próbą regulacji informatyzacji - procesu wysoce dynamicznego, kompleksowego i ściśle powiązanego z rozwojem technologicznym.

Odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu Polska wyszła z tej próby zwycięsko, nie jest prosta. W powszechnej opinii e-administracja w naszym kraju stoi na bardzo niskim poziomie (do czego przyczyniła się z pewnością niska pozycja Polski w rankingu ONZ)¹²⁸, ale na ten obraz "pracują" przede wszystkim te rozwiązania, z którymi obywatel styka się na co dzień - podpis elektroniczny, profil zaufany i platforma ePUAP.

Stwierdzenie to nie oznacza oczywiście, że przepisy prawne, umożliwiające istnienie i działanie tych mechanizmów i instytucji, są doskonałe. Do każdego z aktów prawnych, przywołanych przeze mnie w tej pracy, można mieć zastrzeżenia zarówno związane z techniką legislacyjną, jak i wyborem konkretnych rozwiązań; nie jest jednak tajemnicą, że samo istnienie dobrego prawa nic nie znaczy - musi być ono jeszcze przestrzegane.

Niniejsza praca poświęcona była formie elektronicznej w KPA: zmiany, wprowadzone do kodeksu przez ustawę o informatyzacji, oceniam jako ważne

128 Polska znalazła się na 47. miejscu w raporcie ONZ poświęconym informatyzacji procesów zarządzania państwami *United Nations E-Government Survey 2012* [<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan048065.pdf> - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 126.

i potrzebne. Ułatwiają one stronie czynny udział w postępowaniu, a organowi - wnikliwe i szybkie działanie. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt, że przyczyniają się one także do pozytywnego odbioru działań organu w oczach strony postępowania. Jak już jednak wspomniałem wcześniej, informatyzacja jest procesem dynamicznym i pozostającym wiecznym wyzwaniem dla polskiego ustawodawcy; informacja o przygotowywanym przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji projekcie zmiany ustawy o informatyzacji (a co za tym idzie - KPA) zdaje się świadczyć o tym, że w pełni zdaje sobie z tego sprawę¹²⁹.

129 [Patrz artykuł przywołany w przypisie 85.](#)

Bibliografia

Literatura

1. Dariusz Adamski, *Doręczanie pism w formie dokumentów elektronicznych według przepisów wykonawczych do ustawy o informatyzacji* w: *Prawo Mediów Elektronicznych (5)* (dodatek specjalny do *Monitora Prawniczego* 16/2006).
2. Dariusz Adamski, Mirosław Kutyłowski, *Krytyczny komentarz do ustawy o informatyzacji*, *Elektroniczna administracja* 1/2006.
3. Ari-Veikko Anttiroiko (red.), *Electronic Government: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications*, Tampere 2008.
4. Katarzyna Bielińska-Kuniszewska, Marcin Meszczyński, Jacek Orłowski (red.), *Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne*, Wrocław 2010 r.
5. Adam Grzegorz Citko, *Rewolucja czy ewolucja? Zmiany w postępowaniu administracyjnym i postępowaniu sądownoadministracyjnym*, *Edukacja Prawnicza* 12/2010.
6. Jacek Janowski, *Elektroniczny obrót prawny*, Warszawa 2008.
7. Sylwia Kotecka, *Prawne aspekty nowych regulacji w obszarze dokumentu elektronicznego*, *Elektroniczna administracja* 3/2007.
8. Grzegorz Łaszczyca (red.), *Roczniki Administracji i Prawa. Teoria i praktyka. Rok II*, Sosnowiec 2001.
9. Justyna Matusiak, *Administracja elektroniczna w Polsce i na świecie - analiza porównawcza uregulowań prawnych (cz. I)*, *Kwartalnik Człowiek i Dokumenty* 2/2011.
10. Justyna Matusiak, *E-administracja w Polsce i na świecie - analiza porównawcza uregulowań prawnych (cz. II)*, *Kwartalnik Człowiek i Dokumenty* 3/2011.
11. Marta Matuszewska-Maróń, Justyna Góral-Kaczmarek, *Centralna baza*

- e-wzorów w świetle nowych przepisów - ułatwienie czy komplikacja?, E-mentor 5/2011.*
12. Mirosław Sadowski, Piotr Szymaniec (red.), *Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie. Prace z zakresu myśli polityczno-prawnej oraz elektronicznej administracji*, Wrocław 2010.
13. Grzegorz Sibiga, *Informatyzacja administracji: niepewne doręczenie, Rzeczpospolita*, 15 czerwca 2007.
14. Henricus Joseph Snijders, Stephen Weatherill (red.), *E-Commerce Law: National and Transnational Topics and Perspectives*, Alphen aan den Rijn 2003.
15. Dariusz Szostek, *Zmiany w kodeksie postępowania administracyjnego w aspekcie e-administracji, Kwartalnik Naukowy Prawo mediów elektronicznych 1/2010.*
16. Marek Wierzbowski, Aleksandra Wiktorowska (red.) *KPA. Komentarz*, Warszawa 2011.

Akty prawne

Polska

1. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168). Tekst jednolity: Dz.U. 2000 nr 98 poz. 1071.
2. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych (Dz.U. 2001 nr 33 poz. 389 tj.).
3. Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz.U. 2001 nr 130 poz. 1450).
4. Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. 2002 nr 144 poz. 1204).
5. Ustawa z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy o Komitecie Badań Naukowych (Dz.U. 2003 nr 39 poz. 335).

6. Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. 2005 nr 64 poz. 565).
7. Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2010 nr 40 poz. 230).
8. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy - Ordynacja podatkowa (Dz.U. 2011 nr 186 poz. 1100).
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Nauki i Informatyzacji i zniesienia urzędu Komitetu Badań Naukowych (Dz.U. 2003 nr 51 poz. 443).
10. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 września 2005 r. w sprawie warunków organizacyjno-technicznych doręczania dokumentów elektronicznych podmiotom publicznym (Dz.U. 2005 nr 200 poz. 1651).
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 października 2005 r. w sprawie przekształcenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz.U. 2005 nr 220 poz. 1883).
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 października 2005 r. w sprawie minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz.U. 2005 nr 212 poz. 1766).
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na rok 2006 (Dz.U. 2006 nr 147 poz. 1064).
14. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 listopada 2006 r. w sprawie sporządzania i doręczania pism w formie dokumentów elektronicznych (Dz.U. 2006 nr 227 poz. 1664).
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 2007 r. w sprawie Planu Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010 (Dz.U. 2007 nr 61 poz. 415).
16. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji

- w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz.U. 2011 nr 14 poz. 67).
17. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie zasad potwierdzania, przedłużania ważności, wykorzystania i unieważniania profilu zaufanego elektronicznej platformy usług administracji publicznej (Dz.U. 2011 nr 93 poz. 547).
 18. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 września 2011 r. w sprawie sporządzania pism w formie dokumentów elektronicznych, doręczania dokumentów elektronicznych oraz udostępniania formularzy, wzorów i kopii dokumentów elektronicznych (Dz.U. 2011 nr 206 poz. 1216).
 19. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji (Dz.U. 2011 nr 250 poz. 1501).
 20. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy (Dz.U. 2012 poz. 250).
 21. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 9 marca 2012 r. w sprawie rodzaju spraw, w których obowiązek prowadzenia metryki sprawy jest wyłączony (Dz.U. 2012 poz. 269).
 22. Zarządzenie nr 11/2003 Ministra Nauki z dnia 30 czerwca 2003 r. w sprawie Regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Nauki i Informatyzacji (Dziennik Urzędowy Ministra Nauki i Komitetu Badań Naukowych 2003 nr 9 poz. 31).

Unia Europejska

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1049/2001 z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji, Dz. Urz. UE L 140 z dnia 31.05.01 r.
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1999/93/WE z dnia 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych,

Dz. Urz. UE L 013 z dnia 19.01.00 r.

3. Decyzja Rady nr 93/731/EC z 23 grudnia 1993 r. dotyczącej publicznego dostępu do dokumentów Rady, Dz. Urz. UE L 340 z 31.12.93 r.
4. Decyzja Komisji nr 94/90/EC z 8 lutego 1994 r. dotyczącej publicznego dostępu do dokumentów Komisji, Dz. Urz. UE L 46 z 18.02.94 r.
5. Decyzja Parlamentu nr 97/632/EC z 10 lipca 1997 dotyczącej publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu, Dz. Urz. UE L 263 z 25.09.97 r.
6. Decyzja Komisji nr 2004/563/WE z 7 lipca 2004 r. zmieniająca jej regulamin wewnętrzny, Dz. Urz. UE L 251 z 27.07.04 r.

Finlandia

1. *Laki sähköisistä allekirjoituksista* (ustawa o podpisach elektronicznych 14/2003) [<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030014.pdf>] - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
2. *Laki sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa* (ustawa o usługach elektronicznych i komunikacji w sektorze publicznym 13/2003) [<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030013.pdf>] - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

Niemcy

1. Przemysław Fil, Jens Jungmann (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Verwaltungsverfahrensgesetz*, Warszawa 2011.
2. *Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen* (ustawa ramowa o podpisach elektronicznych z 16 maja 2001 r.) [http://www.gesetze-im-internet.de/sigg_2001/BJNR087610001.html] - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

Wielka Brytania

1. *Electronic Communications Act 2000* (ustawa o komunikacji elektronicznej z 25 maja 2000 r.) [<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/7/contents?view=plain>] – wersja

z 18 czerwca 2012 r.]

Strony internetowe

1. Piotr Waglowski, *16 lat polskiego internetu to wciąż niewiele* [<http://prawo.vagla.pl/node/7418> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
2. Tony Bunyan, *Access to EU documents: When is a "document" not a "document"?* [<http://www.statewatch.org/news/2008/sep/access-to-eu-docs-eu-what-is-a-document.pdf> - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 1.
3. Krzysztof Kulka, *Case Study: Śląski Urząd Wojewódzki - O elektronicznym doręczaniu dokumentów w świetle Kodeksu postępowania administracyjnego* [http://konferencja2011.comarch.pl/files/materialy_pokonferencyjne/prezentacje_ePUAP_2011_dzien_pierwszy/case_study_slaski_urzad_wojewodzki.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 14.
4. *Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce* [http://kbn.icm.edu.pl/cele/index1.html#_Toc497631781 - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
5. Konstantinos Markellos, Penelope Markellou, Angeliki Panayiotaki, Eirini Stergianelis, *Current state of Greek e-government initiatives* [<http://www.jbsge.vu.edu.au/issues/vol02no3/markellos.pdf> - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 6.
6. Lars Frelle-Petersen, *e-government in Denmark* [<http://www.sitra.fi/NR/rdonlyres/448F15DA-CC4C-4075-966B-6D8A1F3720BB/4851/EgovernmentinDenmark28062010.pdf> - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 12.
7. Marcin Maj, *E-skrzynka podawcza w każdym urzędzie i inne nowości w informatyzacji* [http://di.com.pl/news/45154,0,E-skrzynka_podawcza_w_kazdym_urzedzie_i_inne_nowosci_w_informatyzacji.html - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

8. *eEurope 2005: An information society for all*
[http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2002/news_library/document/s/eeurope2005/eeurope2005_en.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 11.
9. *ePUAP* [<http://epuap.gov.pl/wps/portal/31> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
10. *ePUAP - Alfabetyczna lista spraw*
[http://epuap.gov.pl/wps/portal/!ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3g3Z4-gYG93QwMLRydXA89go2CXYENnAwtnM_2CbEdFAK5HOwg!/ - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
11. *ePUAP - Lista punktów potwierdzania profilu zaufanego*
[http://epuap.gov.pl/wps/portal/!ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3gTcy8fU09LYwOLUC8TA09DXwtnPxd3QxMDM_2CbEdFAA01uZQ!/31 - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
12. *ePUAP - Repozytorium Wzorów Dokumentów - Lista wzorów - Maj 2008*
[http://epuap.gov.pl/wps/portal/!ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3g3Z4-gYG93QwMLRydXA89go2CXYENnIM8YKB-JU97d2IyA7nCQfbhVhJjh1Xc3NiUgD9VvgAM4Guj7eeTnpupH6keZx5uYemYeloaGxiYe7sYeBq5hTn5ebsbWJib64foR7oCFUXiVVSQG2GQ6anrXlbpqAgAQJ9Rng!!/dl2/d1/L0lJS2FZQSEhL3dMRUJGcUFNRWpNQy9ZSTV5bHchIS83XzQ3Skw1STkzMDA3S0QwSTJGVkJOS0cwODc3LzU!/ - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
13. *ePUAP - Słownik pojęć*
[http://epuap.gov.pl/wps/portal/E2_Slownik/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/epuap2/epuap2/pl/pomoc/slownik/u/uwierzytelnianie - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
14. *Informacja o wynikach kontroli świadczenia usług publicznych przez niektóre organy administracji rządowej przy zastosowaniu mediów elektronicznych (P/05/050; KGP/41012/05)* [http://www.nik.gov.pl/kontrole/wyniki-kontroli-nik/pobierz_px_2006118.pdf,typ,k.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 4.
15. *MNiI wybrało doradców*

- [<http://www.computerworld.pl/news/72978/MNiI.wybralo.doradcow.html> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
16. Monika Tomkiewicz, *Nie jest tak źle z e-podpisem* [<http://www.computerworld.pl/artykuly/381226/Nie.jest.tak.zle.z.epodpisem.html> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
17. Bolesław Szafranski, Romuald Weydmann, *Nowy model świadczenia e-usług publicznych* [http://epuap.mwi.pl/prezentacje/gdansk/05_wyklad1_wizja_historia_weydman.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 12.
18. Sławomir Kosieliński, *Odległa ustawa o informatyzacji* [<http://www.computerworld.pl/artykuly/380566/Odlegla.ustawa.o.informatyzacji.html> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
19. *Państwo 2.0 Nowy start dla e-administracji* [http://mac.gov.pl/wp-content/uploads/2012/04/MAC-Panstwo-2-0-Nowy-start-dla-e-administracji-4-2012_raport_web.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
20. *Projekt ustawy z dnia ... o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne* [[http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/\\$file/1934-ustawa.rtf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/$file/1934-ustawa.rtf) - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 22.
21. *Raport Państwo 2.0 - Nowy start dla e-administracji* [<http://mac.gov.pl/dzialania/raport-panstwo-2-0-nowy-start-dla-e-administracji/> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
22. *Rusza Ministerstwo Nauki i Informatyzacji* [<http://expatpol.com/index.php?stsid=9216&kid=62> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
23. *Rządowy projekt ustawy o podpisach elektronicznych* [[http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/6D8DB0ECB92CDB76C12577E6005849C3/\\$file/3629.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/6D8DB0ECB92CDB76C12577E6005849C3/$file/3629.pdf) - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
24. *Stan informatyzacji urzędów administracji publicznej w Polsce w 2008 roku*

- [http://www.msw.gov.pl/download/1/9396/Raport_z_badania_stanu_informatyzacji_urzedow_w_Polsce_2008.pdf - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 83.
25. *Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej - ePolska na lata 2004-2006*
[<http://www2.mswia.gov.pl/download.php?s=1&id=1586> - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 4.
26. *The Clinton White House Web Site*
[<http://usgovinfo.about.com/library/weekly/aa012201a.htm> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
27. Michael Cross, *The tangled web of government*
[<http://www.guardian.co.uk/technology/2006/nov/02/epublic.guardianweeklytechnologysection> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
28. *United Nation E-Government Development Knowledge Base*
[<http://unpan3.un.org/egovkb/datacenter/CountryScore.aspx?ddl=2> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
29. *United Nations E-Government Survey 2012*
[<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan048065.pdf> - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
30. *Usługa skrzynki podawczej jest już w pełni dostępna*
[https://epuap.gov.pl/wps/myportal/E2_Aktualnosci/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/epuap2/epuap2/pl/o+epuap/aktualnosci/2008/usluga+skrzynki+podawczej+jest+juz+w+pelni+dostepna - wersja z 18 czerwca 2012 r.].
31. *Ustawa z dnia ... 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy - Ordynacja podatkowa*
[[http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F76838636772C3F2C125779800267844/\\$file/3362-ustawa.doc](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F76838636772C3F2C125779800267844/$file/3362-ustawa.doc) - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 7.
32. *Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw*

[\[http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D06C662E8234634EC12575DF002678B3/\\$file/2110-uzasadnienie.doc\]](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D06C662E8234634EC12575DF002678B3/$file/2110-uzasadnienie.doc) - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 14.

33. *Wpływ informatyzacji na usprawnienie działania urzędów administracji publicznej w Polsce w 2010 r.*

[\[http://www.mswia.gov.pl/download.php?s=56&id=12034\]](http://www.mswia.gov.pl/download.php?s=56&id=12034) - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 11.

34. *Zaufany profil*

[\[http://www.e-puap.mswia.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=189&Itemid=2\]](http://www.e-puap.mswia.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=189&Itemid=2) - wersja z 18 czerwca 2012 r.].

35. *Zestawienie uwag do projektu rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy*

[\[http://mac.bip.gov.pl/fobjects/download/355/zest-uwag-resorty-27-02-2012-doc.html\]](http://mac.bip.gov.pl/fobjects/download/355/zest-uwag-resorty-27-02-2012-doc.html) - wersja z 18 czerwca 2012 r.], s. 3.